

**UCHWAŁA NR XXIV/152/2026
RADY GMINY DZIKOWIEC**

z dnia 12 lutego 2026 r.

w sprawie przyjęcia Lokalnego Planu Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych dla Gminy Dzikowiec na lata 2026-2030

Na podstawie art.18 2 pkt.15 , art. 41 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (Dz. U. 2025 poz.1153) art. 17 ust.2 pkt.2 i art. 110 ust.10 ustawy z dnia 12 marca 2004r. p pomocy społecznej (Dz.U. z 2025r. poz. 1214) w związku z Rozdziałem III Strategii rozwoju usług społecznych , polityka publiczna do roku 2030 (z perspektywą do 2035r.) stanowiącej załącznik do uchwały nr 135 Rady Ministrów z dnia 15 czerwca 2022r. w sprawie przyjęcia polityki publicznej pod nazwa Strategia rozwoju usług społecznych , polityka publiczna do roku 2030 (z perspektywą do 2035r) (M.P. z 2022r. poz. 767) **Rada Gminy Dzikowiec uchwala co następuje :**

§ 1.

Przyjmuje się Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych dla Gminy Dzikowiec na lata 2026 - 2030 stanowiący załącznik do niniejszej.

§ 2.

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Dzikowiec.

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady

Urszula Rzeszut - Baran

Załącznik do Uchwały nr XXIV/...../2026r.

Rady Gminy Dzikowiec

z dnia 12.02.2026r.

w sprawie przyjęcia Lokalnego planu deinstytucjonalizacji usług
społecznych dla gminy Dzikowiec

LOKALNY PLAN DEINSTYTUCJONALIZACJI USŁUG SPOŁECZNYCH DO 2030 ROKU DLA Gminy Dzikowiec

Dzikowiec, 2025

Województwo Podkarpackie - Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Rzeszowie

ul. Hetmańska 9, 35-045 Rzeszów tel. 17 747 06 00 fax. 17 747 06 01 e-mail: sekretariat@rops.rzeszow.pl www.rops.rzeszow.pl

Spis treści

Słownik skrótów i pojęć.....	4
1. Wprowadzenie i metodologia.....	5
2. Komplementarność z dokumentami strategicznymi.....	7
3. Charakterystyka gminy Dzikowiec.....	11
3.1. Ogólna charakterystyka.....	11
3.2. Diagnoza sytuacji społecznej.....	13
4. Analiza zasobów środowiskowych.....	16
4.1. Analiza zasobów systemu wsparcia i realizowanych dotychczas usług.....	16
4.2. Analiza zasobów organizacji społecznych i nieformalnych sieci wsparcia oraz realizowanych dotychczas usług.....	25
4.3. Analiza zasobów podmiotów komercyjnych realizujących usługi społeczne	25
4.4. Analiza SWOT w kontekście usług społecznych na terenie gminy Dzikowiec	25
5. Diagnoza w zakresie potrzeb.....	30
5.1. Diagnoza potrzeb mieszkańców gminy.....	30
5.2. Diagnoza potrzeb wybranych grup docelowych.....	40
5.3. Diagnoza potrzeb instytucji i organizacji społecznych.....	45
5.4. Diagnoza w zakresie najbliższych kręgów wsparcia osób.....	46
6. Analiza potrzeb.....	49
6.1. Obecnie realizowane usługi i formy wsparcia.....	49
6.2. Diagnoza usług deficytowych.....	50
6.3. Diagnoza potrzeb kadrowych i profesji społecznych.....	51
6.4. Przyczyny nierealizowania usług społecznych.....	52
7. Część programowa.....	53

Projekt pn.: „Społeczna równowaga”

Realizowany w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus
Działanie 04.13 Wysokiej jakości system włączenia społecznego

8. Źródła finansowania wdrożenia i realizacji planu.....	65
9. System monitorowania i oceny (ewaluacji).....	70
10. Spis rysunków i tabel.....	75

Województwo Podkarpackie - Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Rzeszowie

ul. Hetmańska 9, 35-045 Rzeszów tel. 17 747 06 00 fax. 17 747 06 01 e-mail: sekretariat@rops.rzeszow.pl www.rops.rzeszow.pl

Słownik skrótów i pojęć

DPS	Dom Pomocy Społecznej
GUS	Główny Urząd Statystyczny
LPDI	Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych
NGO	Non governmental organisations - oznaczający organizacje pozarządowe
OPS	Ośrodek Pomocy Społecznej
UG	Urząd Gminy Dzikowiec

1. Wprowadzenie i metodologia

Deinstytucjonalizacja usług społecznych stanowi ważny kierunek rozwoju i zmian polityki społecznej państwa, szczególnie w kontekście aktualnych wyzwań i potrzeb społecznych ujawniających się na szczeblach lokalnych. Zgodnie z jedną z definicji jest to całość planowania transformacji i zmniejszania rozmiaru zakładów stacjonarnych lub ich likwidacji, przy jednoczesnym zapewnieniu innego rodzaju różnorodnych usług opieki, bazujących na standardach wynikających z praw człowieka i zorientowanych na rezultaty¹.

Celem niniejszego Lokalnego Planu jest wyznaczenie kierunków rozwoju usług społecznych na szczeblu gminnym, zarówno w zakresie koniecznych interwencji, jak i podjęcia działań o charakterze prewencyjnym i profilaktycznym. Jednym z celów dokumentu jest dokonanie pogłębionej diagnozy potrzeb społecznych w społeczności lokalnej co do zakresu i form usług, stanowiącej postawę do formułowania zadań i działań jednostek samorządu terytorialnego w zakresie kreacji i realizacji usług społecznych. Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych dla Gminy Dzikowiec powstał pozostając w pełnej zgodności i w oparciu o rekomendowane przez MRiPS „Ogólnopolskie ramowe wytyczne tworzenia lokalnych planów deinstytucjonalizacji usług społecznych”.

W prace nad dokumentem na każdym etapie jego powstawania byli aktywnie zaangażowani przedstawiciele podmiotów odpowiedzialnych za jego przyszłe wdrażanie. Opracowanie niniejszego planu zostało przygotowane przy merytorycznym wsparciu firmy C.point Sp. z o. o., która zapewniła kompleksowe doradztwo eksperckie oraz koordynację procesu przygotowawczego. Zastosowanie szeregu metod badawczych, niezbędnych do pozyskania danych do części diagnostycznej, pozwoliło na rzetelne odwzorowanie stanu aktualnego. Do kluczowych metod i narzędzi wykorzystanych w trakcie realizacji projektu należały:

1. Badania ankietowe typu CAWI, stanowiące diagnozę potrzeb mieszkańców gminy

¹ Definicja UNICEF (źródło: MRiPS, Ogólnopolskie wytyczne tworzenia lokalnych planów deinstytucjonalizacji usług społecznych)

Projekt pn.: „Społeczna równowaga”

Realizowany w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus Działanie 04.13 Wysokiej jakości system włączenia społecznego

2. Badania ankietowe typu CAWI, stanowiące diagnozę potrzeb GOPS i innych podmiotów wdrażających LPDI
3. Spotkanie mobilizujące dla reprezentantów gmin,
4. 4 warsztaty planistyczne z Zespołem roboczym ds. opracowania, wdrażania i monitorowania LPDI oraz grupami tematycznymi
5. Zogniskowany wywiad grupowy (FGI) z kadrą zarządzającą i opiekunami DPS oraz z mieszkańcami DPS
6. Zogniskowany wywiad grupowy (FGI) z opiekunami niepełnosprawnych dzieci i młodzieży, w tym dzieci z niepełnosprawnością intelektualną
7. Zogniskowany wywiad grupowy (FGI) z opiekunami osób starszych, niesamodzielnych długotrwale chorych
8. Badania danych zastanych (Desk research)

Ogólnopolskie wytyczne tworzenia lokalnych planów deinstytucjonalizacji usług społecznych wskazują, iż na poziomie samorządu należy powołać Zespół ds. opracowania, wdrażania i monitorowania LPDI. Ze względu na zróżnicowanie rodzaju usług społecznych Zespół roboczy powinien mieć charakter interdyscyplinarny. Kieruje nim Koordynator odpowiedzialny za opracowanie i prowadzenie procesu deinstytucjonalizacji usług społecznych, a w późniejszym czasie monitorowanie realizacji planu. Skład i zakres jego prac jest integralną częścią dokumentu. W skład tegoż zespołu w gminie Dzikowiec wchodzi 9 członków:

1. Kierownik GOPS w Dzikowcu - koordynator Zespołu,
2. Specjalista Pracy Socjalnej w GOPS w Dzikowcu – sekretarz
3. Specjalista Pracy Socjalnej w GOPS w Dzikowcu – zastępca koordynatora
4. Sekretarz Gminy Dzikowiec
5. Radna Gminy Dzikowiec
6. Kierownik Środowiskowego Domu Samopomocy w Spiach
7. Dyrektor Samorządowego Centrum Kultury w Dzikowcu
8. Pielęgniarka Środowiskowa
9. Kierownik USC Dzikowiec i Przewodniczący Stowarzyszenia Kobiet Wiejskich Gminy Dzikowiec „Przystań”

Województwo Podkarpackie - Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Rzeszowie

ul. Hetmańska 9, 35-045 Rzeszów tel. 17 747 06 00 fax. 17 747 06 01 e-mail: sekretariat@rops.rzeszow.pl www.rops.rzeszow.pl

2. Komplementarność z dokumentami strategicznymi

Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych dla gminy Dzikowiec jest zgodny i komplementarny względem dokumentów europejskich i krajowych kierujących rozwój i kształt usług społecznych, takich jak:

- Ogólnoeuropejskie Wytyczne dotyczące przejścia od opieki instytucjonalnej do opieki świadczonej na poziomie lokalnych społeczności
- Strategia Rozwoju Usług Społecznych, polityka publiczna do roku 2030, z perspektywą do 2035 r.
- Zdrowa Przyszłość. Ramy strategiczne rozwoju systemu ochrony zdrowia na lata 2021–2027, z perspektywą do 2030
- Krajowy Plan Transformacji
- Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2030
- Rekomendacje MFiPR: „Włączenie społeczne w Programach Regionalnych”

Dokumentem regionalnym kierującym rozwój usług społecznych w województwie podkarpackim jest Podkarpacki Plan Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji na lata 2023–2025. Dokument ma w głównej mierze na celu zbudowanie skutecznego i trwałego systemu świadczenia usług społecznych w województwie podkarpackim do 2030 r. Plan identyfikuje działania w 5 obszarach interwencji, tj.:

1. Osoby potrzebujące wsparcia w codziennym funkcjonowaniu ze względu na wiek, chorobę lub niepełnosprawność oraz ich opiekunowie i rodziny
2. Rodzina i dzieci, w tym dzieci z niepełnosprawnościami
3. Osoby w kryzysie zdrowia psychicznego
4. Osoby w kryzysie bezdomności i zagrożone wykluczeniem z dostępu do mieszkań
5. Obywatele państw trzecich, w tym migranci.

W Planie założono również działania wspierające i monitorujące, które są wspólne dla wszystkich obszarów:

- Koordynacja usług społecznych m.in. przez wspieranie tworzenia i działalności centrów usług społecznych lub miejsc koordynacji usług

Projekt pn.: „Społeczna równowaga”

Realizowany w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus Działanie 04.13 Wysokiej jakości system włączenia społecznego

społecznych, szkoleń z zakresu deinstytucjonalizacji, wymiana dobrych praktyk.

- Diagnozowanie sytuacji w województwie w zakresie deinstytucjonalizacji i rozwoju usług społecznych oraz ekonomii społecznej.
- Monitorowanie i ocena realizacji Podkarpackiego Planu Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji.
- Nabywanie, doskonalenie kompetencji i kwalifikacji zawodowych kadry pomocy i integracji społecznej oraz kadry realizującej usługi społeczne m.in. specjalistyczne i tematyczne szkolenia, warsztaty, superwizje, wyjazdy studyjne.
- Organizowanie i wspieranie współpracy pomiędzy instytucjami oraz podmiotami działającymi w obszarze polityki społecznej m.in. wspierania rodziny i pieczy zastępczej, pomocy społecznej, rehabilitacji społeczno-zawodowej osób z niepełnosprawnościami.
- Rozwój podmiotów ekonomii społecznej w szczególności przedsiębiorstw społecznych realizujących usługi społeczne².

Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych dla gminy Dzikowiec jest komplementarny i zgodny z wyżej wymienionymi zapisami, stanowiąc jednocześnie jedno z narzędzi realizacji i wdrażania Podkarpackiego Planu Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji na lata 2023–2025.

Ponadto dokument pozostaje w związku i zgodności ze:

1. Strategią rozwoju województwa – Podkarpackie 2030
2. Programem Fundusze Europejskie dla Podkarpacia na lata 2021–2027
3. Wojewódzkim Planem Transformacji Województwa Podkarpackiego na lata 2022–2026
4. Wojewódzkim Programem Pomocy Społecznej na lata 2024–2030
5. Wojewódzkim Programem na rzecz Wyrównywania Szans Osób Niepełnosprawnych i Przeciwdziałania Ich Wykluczeniu Społecznemu na lata 2021–2030

² Podkarpacki Plan Rozwoju Usług Społecznych i Deinstytucjonalizacji na lata 2023–2025

6. Wojewódzkim Programem Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2022–2030
7. Wojewódzkim Programem Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024-2030
8. Wojewódzkim Programem Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej na lata 2021–2030
9. Programem współpracy Samorządu Województwa Podkarpackiego z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego na rok 2025
10. Regionalny Program Rozwoju Ekonomii Społecznej Województwa Podkarpackiego do roku 2030

Dokumenty lokalne

Najważniejsze dokumenty Gminy Dzikowiec dotyczące realizacji usług społecznych zostały zestawione poniżej, a wybrane z nich opisano bezpośrednio po wykazie.

1. Statut Gminy
2. Strategia Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021 – 2030
3. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Dla Gminy Dzikowiec na lata 2016-2026
4. Program Wspierania Rodziny w Gminie Dzikowiec na lata 2025 – 2027
5. Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na rok 2024-2026
6. Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej w Gminie Dzikowiec na lata 2024-2030.

W Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Dzikowiec na lata 2016–2026 w ramach celu strategicznego 3. Utrzymanie osób starszych i niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania oraz umożliwienie im udziału w życiu społecznym, wyznaczono cele operacyjne oraz kierunki działań służące zwiększeniu dostępności i jakości usług świadczonych w lokalnym środowisku. Zakładano m.in. prowadzenie pracy socjalnej w miejscu zamieszkania, systematyczne podnoszenie jakości usług opiekuńczych, obejmujących pomoc w

zaspokajaniu codziennych potrzeb, pielęgnację i zapewnianie kontaktów z otoczeniem, a także wspieranie aktywnego spędzania czasu wolnego. Istotne było również rozwijanie współpracy z instytucjami powiatowymi (PCPR, PUP, PFRON), organizacjami pozarządowymi i parafiami, a także z podmiotami zajmującymi się wsparciem osób z zaburzeniami psychicznymi. Wskazano na potrzebę angażowania wolontariuszy, którzy mogą wspierać osoby starsze i niepełnosprawne w codziennym funkcjonowaniu. Działania te miały charakter prewencyjny, ukierunkowany na wzmocnienie samodzielności oraz ograniczenie konieczności korzystania z instytucjonalnych form opieki poprzez tworzenie lokalnych rozwiązań blisko miejsca zamieszkania mieszkańców.

Natomiast w **Strategii Rozwoju Gminy Dzikowiec na lata 2021–2030** w obszarze 5. Wzmacnianie kapitału społecznego i zarządzanie gminą określono cele i działania służące budowaniu spójnego systemu usług społecznych, realizowanych zarówno w formie instytucjonalnej, jak i pozainstytucjonalnej. W ramach celu szczegółowego 5.1 przewidziano rozwój placówek wsparcia dziennego i środowiskowego dla osób starszych i niepełnosprawnych, aktywny udział gminy w programach integracyjnych, a także współpracę z podmiotami reintegracyjnymi, takimi jak centra i kluby integracji społecznej, warsztaty terapii zajęciowej czy zakłady aktywności zawodowej. Z kolei cel szczegółowy 5.2 koncentruje się na rozwoju usług społecznych dla dzieci i młodzieży – w tym edukacji przedszkolnej, opieki nad dziećmi do lat 3, doradztwa edukacyjno-zawodowego i pomocy psychologiczno-pedagogicznej – oraz na poszerzaniu usług środowiskowych dla seniorów. Strategia kładzie nacisk na współpracę międzysektorową, wzmacnianie kapitału społecznego oraz promowanie inicjatyw lokalnych, które wspierają aktywizację społeczną i zawodową mieszkańców.

Gmina Dzikowiec podejmuje działania sprzyjające rozwojowi usług środowiskowych i ograniczaniu potrzeby korzystania z opieki instytucjonalnej. Rozwiązania te wzmacniają integrację społeczną, budowanie więzi międzyludzkich oraz dostosowanie wsparcia do indywidualnych potrzeb rodzin, osób starszych, niepełnosprawnych i dzieci.

3. Charakterystyka gminy Dzikowiec

3.1. Ogólna charakterystyka

Gmina wiejska Dzikowiec położona jest w północnej części województwa podkarpackiego, w powiecie kolbuszowskim i zajmuje powierzchnię wynoszącą 122 km², co stanowi mniej niż 16% powierzchni powiatu. Z punktu widzenia administracyjnego składa się z 8 miejscowości podstawowych, skupiających łącznie 8 sołectw. Gmina Dzikowiec w niedalekiej odległości graniczy z takimi gminami jak: Kolbuszowa, Cmolas, Raniżów, Bojanów oraz Jeżowe.

Oddalona jest od miasta wojewódzkiego Rzeszowa o około 35 km, zaś od stolicy kraju - Warszawy o około 325 km. Najbliższymi ośrodkami miejskimi jest Kolbuszowa.

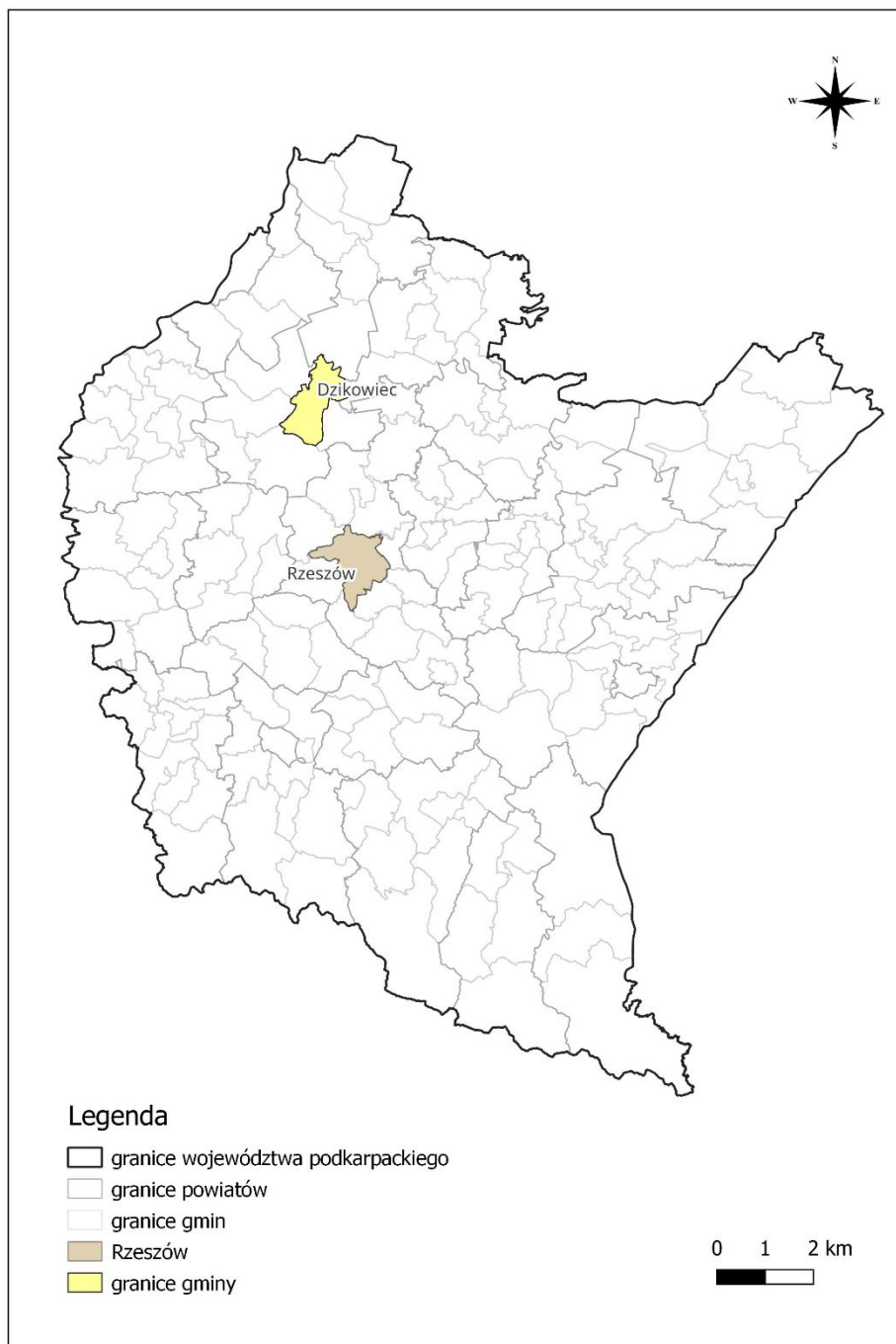
Funkcją centrum usługowo-administracyjnego w gminie pełni miejscowość Dzikowiec, będąca siedzibą władz samorządowych.

Projekt pn.: „Społeczna równowaga”
Realizowany w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus
Działanie 04.13 Wysokiej jakości system włączenia społecznego

Rysunek nr 1. Lokalizacja gminy Dzikowiec na tle województwa podkarpackiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUGiK

Województwo Podkarpackie - Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Rzeszowie

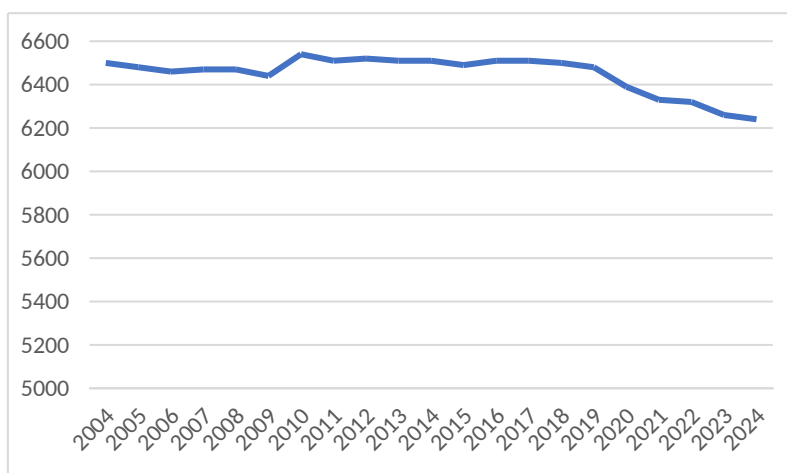
ul. Hetmańska 9, 35-045 Rzeszów tel. 17 747 06 00 fax. 17 747 06 01 e-mail: sekretariat@rops.rzeszow.pl www.rops.rzeszow.pl

3.2. Diagnoza sytuacji społecznej

Gmina Dzikowiec zamieszkiwana jest przez 6240 osób, a gęstość zaludnienia wynosi 51,3 os./km²³. Liczba ludności jednostki od ponad 20 lat nieznacznie spada. W roku 2024 w gminie Dzikowiec połowę mieszkańców stanowili mężczyźni (ok. 49%), wobec ok. 51% kobiet.

Rysunek nr 2. Liczba ludności gminy Dzikowiec w latach 2004 - 2024 (stan na 31 grudnia)

Źródło: BDL GUS (data pozyskania 26.08.2025 r.)

Gmina Dzikowiec ma dodatni przyrost naturalny wynoszący +12, odpowiada to przyrostowi naturalnemu 1,92 na 1000 mieszkańców jednostki. Saldo migracji wewnętrznych w jednostce w 2024 roku wynosiło -20, zaś migracji zagranicznych -6. Prognozy demograficzne GUS wskazują, iż w roku 2060 będzie ona wynosić 4686, co wskazuje na utrzymanie się tendencji spadkowej liczby mieszkańców.

W 2024 roku wśród mieszkańców 62,5% to osoby w wieku produkcyjnym, odsetek osób w wieku poprodukcyjnym, wynoszący 19,3%, przewyższa odsetek ludności w wieku przedprodukcyjnym (18,1%) i zgodnie z danymi statystycznymi stale rośnie. Oznacza to, iż społeczeństwo gminy Dzikowiec ocenić można jako starzejące się, co zgodne jest z ogólnopolskim trendem. Dla porównania udział mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym w województwie podkarpackim w

³ Stan na 31.12.2024 r.

2024 r. wynosi 18,3%, w poprodukcyjnym zaś 22,8%.⁴ Tendencja ta, zgodnie z danymi GUS, będzie się utrzymywać, a w 2060 roku udział osób powyżej 65 roku życia w populacji gminy Dzikowiec wynosić będzie blisko 45%. Jest to niezwykle istotne, gdyż starzejące się społeczeństwo stanowi znaczące wyzwanie dla jednostki w realizacji usług społecznych, zwiększając m. in. zapotrzebowanie na usługi zdrowotne, opiekuńcze i rehabilitacyjne, co wymaga dostosowania lokalnych placówek i programów wsparcia. W odpowiedzi na rosnącą liczbę osób starszych i seniorów, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dzikowcu realizuje szereg działań w środowisku lokalnym, obejmujących m.in. usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania, pomoc sąsiedzką, programy „Opieka wytchnieniowa” i „Korpus Wsparcia Seniorów”, a także wsparcie w zakresie pobytu w domach pomocy społecznej i zakładach opiekuńczo-leczniczych. W 2024 roku z instytucjonalnej opieki korzystało łącznie ok. 11 osób, a liczba objętych wsparciem w miejscu zamieszkania była większa, co pokazuje znaczące zaangażowanie GOPS w zapewnienie opieki i bezpieczeństwa seniorom.

Bazując na Narodowym spisie powszechnym z 2021 roku wskazać można, że w gminie Dzikowiec mieszka 884 osób niepełnosprawnych, z czego 655 to osoby niepełnosprawne prawnie, a 229 osoby niepełnosprawne tylko biologicznie.

Gminę Dzikowiec zamieszkuje łącznie 1 587 rodzin, z czego 513 to rodziny z 2 dziećmi, 266 z 3 dziećmi oraz 105 z 4 i więcej dziećmi (6,6 % wszystkich rodzin). Przeciętna liczba dzieci w rodzinie wynosi 2,03. W jednostce żyje 1 100 małżeństw, z czego 899 ma dzieci oraz 62 związków niesformalizowanych, z czego 50 ma dzieci. Na terenie gminy Dzikowiec mieszka ponadto 354 matek z dziećmi i 71 ojców z dziećmi⁵. Analizując historyczne zmiany liczby ludności w gminie, strukturę wieku mieszkańców, prognozy demograficzne, a także zmieniające się trendy w kontekście zakładania rodziny, zasadnym jest założenie, że dzietność oraz odsetek dzieci w gminie w najbliższych latach będą spadać.

⁴ Stan, ruch naturalny i migracje ludności w województwie podkarpackim w 2025 r., 2025, US w Rzeszowie

⁵ Narodowy spis powszechny z 2021 roku

Według danych GUS na dzień 31.12.2024 roku w gminie Dzikowiec było zarejestrowanych 155 osób bezrobotnych. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w 2024 roku wynosił 4%, co stanowi wartość nieco niższą niż notowana dla powiatu kolbuszowskiego (4,1%) i niższą niż dla województwa podkarpackiego (5,5 %). Przeciętne wynagrodzenie brutto w powiecie to 6788,07 zł, co jest wartością niższą niż w województwie podkarpackim (7514,69 zł) i w Polsce (8630,27 zł). Zgodnie z prognozami Departamentu Analiz i Badań Ekonomicznych Narodowego Banku Polskiego, przedstawionymi w publikacji *Prognozy makroekonomiczne profesjonalnych prognostów*, stopa bezrobocia w Polsce w 2026 r. ulegnie obniżeniu. W ujęciu długookresowym, według prognoz międzynarodowych, przewidywany jest najpierw dalszy spadek, a następnie ponowny wzrost bezrobocia do 2030 r., przy czym jego poziom pozostanie niższy niż obecnie.

W 2024 roku kryzys bezdomności dotknął 2 osoby z gminy Dzikowiec. W kontekście prognozowanego udziału osób w kryzysie bezdomności w ludności gminy ogółem, trudno jest jednoznacznie wskazać tendencję, natomiast zmiany na rynku pracy, rosnące ceny na rynku mieszkaniowym oraz ogólny wzrost kosztów życia mogą przyczynić się do zwiększenia grupy osób zagrożonych bezdomnością.

W gminie Dzikowiec w 2024 zarejestrowanych jest łącznie 382 podmiotów gospodarki narodowej według rejestru REGON, z czego zaledwie 9 to podmioty zatrudniające ponad 10 pracowników. Ze względu na przeważający rolniczy charakter gminy oraz obecność licznych gospodarstw indywidualnych, terenów leśnych i naturalnych, działa w niej niewiele zakładów produkcyjnych, a przeważa działalność handlowa. Główną branżą zarobkową w gminie jest turystyka. Przez obszar gminy przebiegają drogi powiatowe i gminne, zapewniające komunikację z Kolbuszową, Rzeszowem i okolicznymi miejscowościami. Atutem Gminy Dzikowiec jest spokojne, czyste środowisko naturalne, rozwijająca się infrastruktura oraz aktywność lokalnej społeczności. Władze samorządowe kładą nacisk na zrównoważony rozwój, wspieranie edukacji, inwestycji

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Projekt pn.: „Społeczna równowaga”

Realizowany w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus
Działanie 04.13 Wysokiej jakości system włączenia społecznego

infrastrukturalnych, ochronę dziedzictwa kulturowego oraz poprawę jakości życia
mieszkańców.

Województwo Podkarpackie - Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Rzeszowie

ul. Hetmańska 9, 35-045 Rzeszów tel. 17 747 06 00 fax. 17 747 06 01 e-mail: sekretariat@rops.rzeszow.pl www.rops.rzeszow.pl

Województwo Podkarpackie

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej

Strona 16 z 80

4. Analiza zasobów środowiskowych

4.1. Analiza zasobów systemu wsparcia i realizowanych dotychczas usług

Mieszkalnictwo

Gmina dysponuje 13 mieszkaniami komunalnymi, natomiast brak jest mieszkań socjalnych.

Infrastruktura opieki nad dziećmi

W zasobach infrastruktury społecznej gminy nie znajduje się żłobek. Gmina Dzikowiec jest organem prowadzącym dla sześciu jednostek oświatowych: Szkoły Podstawowej im. ks. Prałata Stanisława Sudoła w Dzikowcu, Szkoły Podstawowej w Lipnicy, Zespołu Szkolno-Przedszkolnego nr 1 w Mechowcu, Szkoły Podstawowej w Kopciach, Szkoły Podstawowej w Spiach oraz Szkoły Podstawowej im. Jana Pawła II w Wilczej Woli. W ramach edukacji przedszkolnej działa sześć przedszkoli wraz z oddziałami przedszkolnymi przy szkołach, dysponujących łącznie 290 miejscami, a także Klub Dziecięcy „Magiczny Zakątek” z 20 miejscami. Ponadto w Samorządowym Centrum Kultury w Dzikowcu organizowane są liczne zajęcia dla dzieci, m.in. plastyczne, muzyczne i wokalne. Na terenie gminy funkcjonuje siedem świetlic i klubów dla dzieci i młodzieży, w tym sześć przyszkolnych i jeden pozaszkolny.

Ochrona zdrowia

Na terenie gminy Dzikowiec podstawową opiekę zdrowotną zapewniają Wiejski Ośrodek Zdrowia w Wilczej Woli (SP ZOZ Kolbuszowa) oraz Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „PROMYK” w Nowym Dzikowcu. Mieszkańcy mają dostęp do świadczeń diagnostycznych, leczniczych, pielęgnacyjnych i rehabilitacyjnych oraz działań profilaktycznych, w tym szczepień ochronnych i opieki stomatologicznej. Ze względu na ograniczoną liczbę poradni specjalistycznych i braki kadrowe pacjenci często korzystają także z przychodni w Kolbuszowej i Nowej Dębie.

Pomoc społeczna

Zgodnie z ustawą o samorządzie gminnym zadania własne gminy obejmują sprawy pomocy społecznej, w tym ośrodków i zakładów opiekuńczych⁶. Pomoc społeczna zaś polega w szczególności na:

- 1) przyznawaniu i wypłacaniu przewidzianych ustawą świadczeń;
- 2) pracy socjalnej;
- 3) prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej;
- 4) analizie i ocenie zjawisk rodzących zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej;
- 5) realizacji zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb społecznych;
- 6) rozwijaniu nowych form pomocy społecznej i samopomocy w ramach zidentyfikowanych potrzeb⁷.

Na obszarze gminy Dzikowiec zadania z zakresu pomocy społecznej realizuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Dzikowcu, zlokalizowany pod adresem ul. Dworska 62, 36-122 Dzikowiec. GOPS jest jednostką organizacyjną gminy powołaną do wykonywania zadań z zakresu pomocy społecznej. Zadania z zakresu pomocy społecznej Ośrodek realizuje w ramach zadań własnych oraz zadań zleconych gminie. Szczegółowy podział zadań na własne i zlecone określa ustawa o pomocy społecznej. Zadania własne Ośrodek realizuje zgodnie z ustaleniem rady gminy. Zadania zlecone realizowane są na podstawie szczegółowych porozumień z organem administracji rządowej po zapewnieniu przez nich na ten cel środków.

W roku 2024 kadra Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Dzikowcu liczyła 7 osób, w tym 1 osoba z kadry kierowniczej, 3 pracowników socjalnych oraz 3 pozostałych pracowników. Spośród zatrudnionych 6 osób posiada wykształcenie wyższe, a 1 wykształcenie podstawowe. Specjalizację I i II stopnia w zawodzie pracownika socjalnego posiada 1 pracownik socjalny, natomiast 1 osoba – kierownik GOPS – posiada specjalizację z organizacji pomocy społecznej. W Środowiskowym Domu Samopomocy w Spiach zatrudnionych jest 11 osób, w tym

⁶ Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. 2024 poz. 1465)

⁷ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. 2024 poz. 1283)

1 na stanowisku kierowniczym, posiadający specjalizację z organizacji pomocy społecznej. GOPS prowadzi działania w zakresie podnoszenia kwalifikacji kadry, w tym kursy i szkolenia.

Na terenie Gminy Dzikowiec nie funkcjonująienne domy pomocy, noclegownie, schroniska ani domy dla osób bezdomnych, a także kluby samopomocy. Osoby bezdomne wymagające opieki i pielęgnacji, m.in. z powodu chorób czy przebytych urazów, kierowane są do schronisk dla osób bezdomnych zlokalizowanych poza gminą. Jednocześnie w Spiach działa Środowiskowy Dom Samopomocy, z którego korzystają osoby z zaburzeniami psychicznymi. Obecnie w zajęciach ŚDS uczestniczy 44 mieszkańców, w tym zarówno osoby z terenu gminy, jak i gmin sąsiednich. Placówka cieszy się dużym zainteresowaniem i stanowi istotną formę instytucjonalnego wsparcia dla osób wymagających stałej pomocy i rehabilitacji społecznej.

W ramach działań pomocowych GOPS będzie priorytetowo realizował pracę socjalną, kontynuował Program Wspierania Finansowego Gmin w zakresie Dożywiania Posiłków w szkole i w domu oraz rządowe programy w zakresie opieki wychowawczej, asystenta osoby z niepełnosprawnością oraz korpusu wsparcia seniorów.

Na terenie gminy Dzikowiec od kilku lat funkcjonuje Klub Seniora w Dzikowcu oraz – od dwóch lat – w Wilczej Woli. Działają w nich aktywnie osoby po 60. roku życia, które uczestniczą w spotkaniach integracyjnych, wydarzeniach kulturalnych oraz działaniach na rzecz społeczności lokalnej, m.in. we współpracy z Samorządowym Centrum Kultury w Dzikowcu z Filią w Spiach.

Gmina Dzikowiec wspiera rozwój lokalnych inicjatyw społecznych poprzez współpracę ze stowarzyszeniami i organizacjami pozarządowymi, które angażują się w działania na rzecz mieszkańców. Dotacje dla szkół prowadzonych przez Stowarzyszenie Rozwoju Gminy Dzikowiec „Nasza Szansa” w Mechowcu oraz Stowarzyszenie Przyjaciół Szkoły Podstawowej w Spiach umożliwiają rozwój edukacji poza strukturami instytucjonalnymi. Działalność innych organizacji, takich jak: Stowarzyszenie Przyjaciół Zespołu Szkół w Wilczej Woli „Warto Pomóc Szkole”, Stowarzyszenie Kobiet Wiejskich Gminy Dzikowiec „Przystań”, Koło Gospodyń

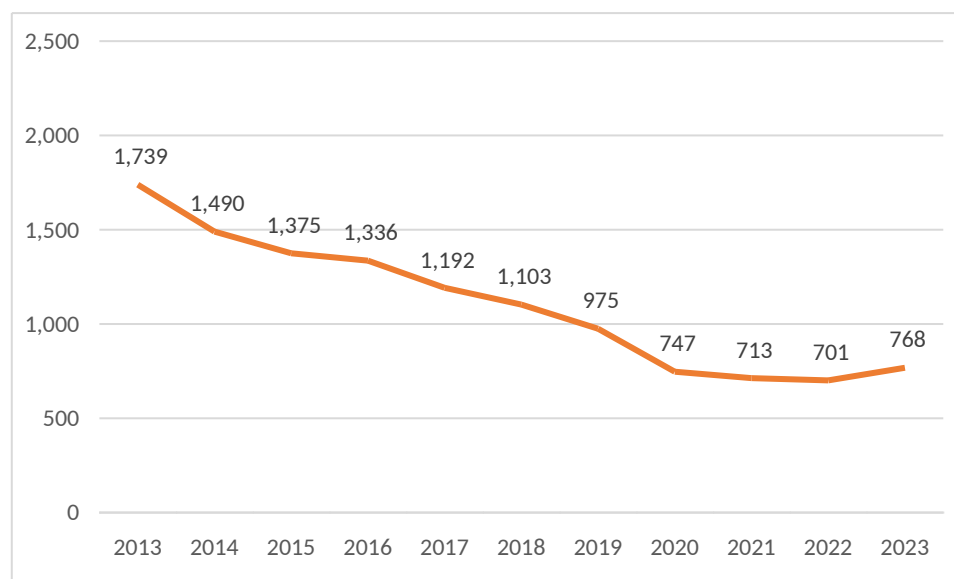

Wiejskich w Kopciach, Koło Gospodyń Wiejskich w Lipnicy, Koło Gospodyń Wiejskich w Wilczej Woli, Koło Gospodyń Wiejskich w Mechowcu „Prymule”, Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Wsi Lipnica, Klub Kobiet Aktywnych w Wilczej Woli oraz Stowarzyszenie „Wspólnie dla Mechowca” oraz sołtysi i rady sołeckie z terenu gminy wspierają integrację społeczną, aktywność lokalną i wsparcie mieszkańców w ich środowisku.

Dane o korzystających z pomocy i wsparcia

Zgodnie z danymi GUS liczba beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej na 10 tysięcy ludności w gminie Dzikowiec w 2023 roku wynosiła 768. Niezwykle istotnym jest, że wskaźnik ten od ponad 10 lat maleje, w porównaniu do 2013 roku o około 56 %, co obrazuje poniższy wykres.

Rysunek nr 3. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności w gminie Dzikowiec

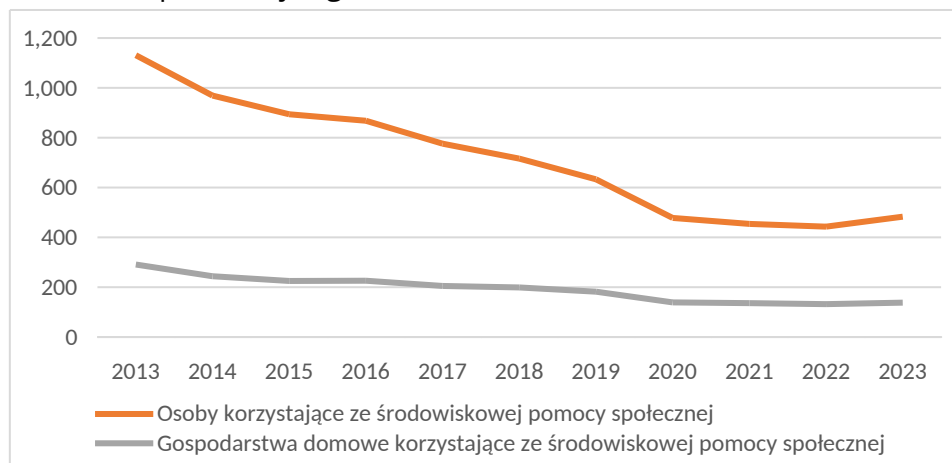

Źródło: BDL GUS (data pozyskania 02.09.2025 r.)

Zgodnie z danymi GUS w 2023 roku liczba gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej wynosiła 138. Co istotne w przeciągu ostatnich 10 lat spadła ona o około 53 %, a w badanym okresie wyraźnie widoczny

jest trend spadkowy. W 2023 roku ze środowiskowej pomocy społecznej korzystało 483 osób, co stanowi 8 % populacji gminy Dzikowiec. W odniesieniu do 2013 roku jest to spadek o ok. 57 %. 10 lat temu ze środowiskowej pomocy społecznej korzystało 17 % mieszkańców jednostki.

Rysunek nr 4. Gospodarstwa domowe i osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej w gminie Dzikowiec w latach 2013-2023

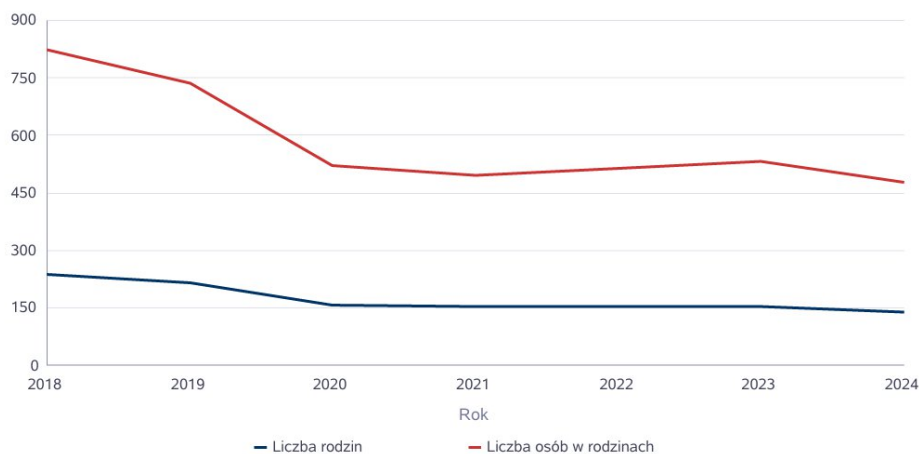

Źródło: BDL GUS (data pozyskania 02.09.2025 r.)

Zgodnie z danymi GOPS w gminie Dzikowiec wynika, że w 2024 roku z różnorodnych form pomocy i wsparcia społecznego skorzystały 477 osoby w ramach rodzin objętych systemem świadczeń, co stanowi około 8 % populacji jednostki. W stosunku do 2023 roku, łączna liczba osób korzystających z pomocy i wsparcia zmalała o 56 osób. Natomiast liczba rodzin, którym przyznano świadczenie z pomocy społecznej w 2024 roku to 139, co wskazuje na spadek w stosunku do roku poprzedniego o 13 rodzin.

Rysunek nr 5. Korzystający z pomocy społecznej w gminie

Projekt pn.: „Społeczna równowaga”
Realizowany w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus
Działanie 04.13 Wysokiej jakości system włączenia społecznego

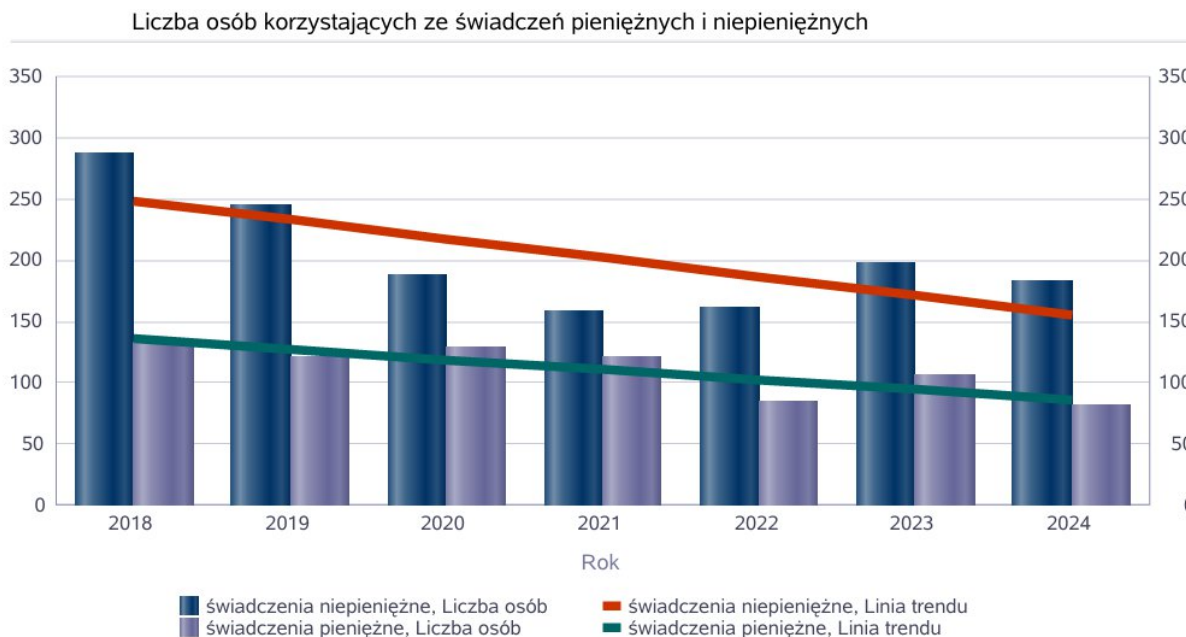

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej 2024 rok (Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w gminie Dzikowiec)

Liczba świadczeń pieniężnych w 2024 roku oscylowała na poziomie 453 (1,81 % spośród wszystkich), niepieniężnych zaś 24 623. Liczba osób korzystających ze świadczeń niepieniężnych w 2024 roku wynosiła 183, pieniężnych zaś 81. W odniesieniu do 2023 roku zaobserwować można spadek tychże wskaźników. Odnosząc się zaś do danych od 2018 roku (linia trendu, zgodnie z poniższym wykresem) liczba osób korzystających ze świadczeń niepieniężnych systematycznie maleje, z wyjątkiem jednorazowego wzrostu w 2023 roku. Po tym okresie tendencja spadkowa została utrzymana. Z kolei liczba osób pobierających świadczenia pieniężne cechuje się zmiennością – obserwowane są zarówno spadki, jak i wzrosty. Liczba rodzin korzystających ze świadczeń pieniężnych w 2024 roku równała się 79 i niepieniężnych 78.

Rysunek nr 6. Liczba osób korzystających ze świadczeń pieniężnych i niepieniężnych

Projekt pn.: „Społeczna równowaga”
Realizowany w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus
Działanie 04.13 Wysokiej jakości system włączenia społecznego

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej 2024 rok (Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w gminie Dzikowiec)

Łączna liczba rodzin pobierających świadczenia wynosi 123, z czego 42 to rodziny jednoosobowe, a 81 rodziny wieloosobowe. W 2024 roku 38 rodzin jednoosobowych pobrało świadczenia pieniężne, 21 świadczenia niepieniężne, jednocześnie 41 rodzin wieloosobowych pobrało świadczenia pieniężne, 72 niepieniężne.

Najczęstszymi powodami udzielenia pomocy i wsparcia w gminie Dzikowiec były:

- bezrobocie – 39 rodzin
- ubóstwo – 50 rodzin
- niepełnosprawność – 41 rodzin
- długotrwała lub ciężka choroba – 35 rodzin
- bezdomność – 1 rodzina
- alkoholizm – 4 rodziny
- potrzeba ochrony macierzyństwa - 43 rodziny

Projekt pn.: „Społeczna równowaga”

Realizowany w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus Działanie 04.13 Wysokiej jakości system włączenia społecznego

- potrzeba ochrony macierzyństwa - w tym: potrzeba ochrony wielodzietności - 43 rodziny
- trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego – 3 rodziny
- bezradność w sprawach opiek.-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego – ogółem – 4 rodziny
- sytuacja kryzysowa – 3 rodziny
- zdarzenie losowe – 3 rodziny
- bezradność w sprawach opiek.-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego - ogółem - w tym: rodziny wielodzietne – 1 rodzina

W 2024 roku 6 osób skorzystało z usług opiekuńczych, natomiast w latach 2018-2024 żadna osoba nie skorzystała ze specjalistycznych usług opiekuńczych. W roku 2024 tylko 2 osoby korzystały z usług specjalistycznych opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi. W 2024 2 osoby skorzystały z poradnictwa specjalistycznego i interwencji kryzysowej.

Przeanalizowano zasoby systemu wsparcia realizowanego dotychczas wsparcia z zakresu świadczeń rodzinnych. Zgodnie z danymi GUS w 2023 roku liczba rodzin otrzymujące zasiłki na dzieci wynosiła 130, obejmując 340 dzieci. Obserwowany jest wyraźny spadek liczby rodzin otrzymujących zasiłki i dzieci – 3-krotny względem 2013 r. Tendencję spadkową zaobserwowano również w udziale dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku.

Tabela 1. Korzystający ze świadczeń rodzinnych w gminie Dzikowiec w latach 2013-2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci	390	370	348	358	343	329	286	240	204	165	130

Projekt pn.: „Społeczna równowaga”

Realizowany w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus
Działanie 04.13 Wysokiej jakości system włączenia społecznego

dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny - ogółem	845	800	747	780	748	700	635	551	485	410	340
dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny	753	717	661	686	664	621	574	499	447	382	315
udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku	55,7	55,2	52,2	56,4	55,1	52,5	48,3	39,7	36,3	31,5	26,5

Źródło: BDL GUS (data pozyskania 02.09.2025 r.)

Przeanalizowano również są również zmiany w kwocie wypłacanych świadczeń i zasiłków. Kwota wypłacanych świadczeń rodzinnych uległa znacznemu wzrostowi względem 2013 r. Kwota zasiłków rodzinnych uległa wyraźnemu zmniejszeniu, a kwota zasiłków pielęgnacyjnych wzrasta. Kwota zasiłków pielęgnacyjnych na 1000 mieszkańców w 2023 roku wynosiła 62,3 tys. zł.

Tabela 2. Wysokość kwoty świadczeń rodzinnych i zasiłków pielęgnacyjnych w gminie Dzikowiec w latach 2013- 2023

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
kwota świadczeń rodzinnych [tys. zł]	2 461	2 090	2 190	2 576	2 743	2 810	3 244	3 462	3 544	3 482	3 405
kwota zasiłków rodzinnych (wraz z dodatkami) [tys. zł]	1 565	1 471	1 404	1 601	1 561	1 438	1 265	1 139	999	857	707
kwota zasiłków pielęgnacyjnych [tys. zł]	386	364	364	362	368	345	358	386	364	355	392

Źródło: BDL GUS (data pozyskania 02.09.2025 r.)

Województwo Podkarpackie - Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Rzeszowie

ul. Hetmańska 9, 35-045 Rzeszów tel. 17 747 06 00 fax. 17 747 06 01 e-mail: sekretariat@rops.rzeszow.pl www.rops.rzeszow.pl

Projekt pn.: „Społeczna równowaga”

Realizowany w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus
Działanie 04.13 Wysokiej jakości system włączenia społecznego

Świadczenia wychowawcze obejmują wypłacanie rządowego programu „Rodzina 500 plus”, który jest kierowany do rodzin naturalnych, ale również do rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej. Od 1 lipca 2019 roku przysługuje na każde dziecko do ukończenia 18. Roku życia, bez względu na dochód osiągnięty przez rodzinę. Świadczenie wychowawcze w wysokości 500 zł funkcjonowało do końca 2023 r., obecnie funkcjonuje program „Rodzina 800+” Świadczenie wychowawcze w podwyższonej kwocie, czyli 800 zł funkcjonuje od początku 2024 roku i jest wypłacane przez ZUS.

Do wypłacanych świadczeń należy też program „Dobry start 300 zł”, który stanowi jednorazowe wsparcia dla wszystkich uczniów rozpoczynających rok szkolny. Wypłacany jest rodzinom bez względu na osiągnięty dochód. Suma wydatków na wszystkie świadczenia wychowawcze uległa wzrostowi o 21 % w latach 2017 – 2023. Obecnie w/w świadczenia wypłacane są przez ZUS.

Tabela 3. Wydatki na świadczenia wychowawcze w gminie Dzikowiec w latach 2017 – 2023

	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Wydatki na świadczenia wychowawcze [zł]	5 256 866	4 964 731	5 625 881	6 442 857	6 365 832	6 387 900	2 642 738

Źródło: BDL GUS (data pozyskania 02.09.2025 r.)

Według danych GOPS łączna kwota świadczeń pieniężnych w 2024 roku wyniosła 287 780,61 zł, co oznacza najniższy poziom w analizowanym okresie ostatnich sześciu lat. Dla porównania w 2019 roku było to 322 957,36 zł, w 2020 roku – 359 494,01 zł, w 2021 roku – 300 493,59 zł, w 2022 roku – 303 962,68 zł, a w 2023 roku – 291 261,25 zł.

Pomoc i wsparcie w gminie Dzikowiec z pomocy społecznej w 2024 roku w postaci świadczeń pieniężnych uzyskało 81 osoby, zaś w postaci świadczeń niepieniężnych 183 osób (Pomoc Żywnościowa). Odpłatność gminy za pobyt w Domu Pomocy Społecznej dotyczyła 4 osób. Liczba pobierających w 2024 roku zasiłek rodzinny wyniosła 101 rodzin. W stosunku do roku poprzedniego liczba ta zmalała o 31 rodzin.

Województwo Podkarpackie - Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Rzeszowie

ul. Hetmańska 9, 35-045 Rzeszów tel. 17 747 06 00 fax. 17 747 06 01 e-mail: sekretariat@rops.rzeszow.pl www.rops.rzeszow.pl

Całkowita kwota przyznanego świadczenia w formie zasiłku rodzinnego wyniosła 601 540,27 zł i w porównaniu z rokiem poprzednim zmalała o 127 087,40 zł.

Liczba świadczeń rodzinnych wypłaconych w 2024 roku kształtuje się następująco:

- Zasiłek pielęgnacyjny – osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16. roku życia legitymującej się orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, jeżeli niepełnosprawność powstała w wieku do ukończenia 21 roku życia – 689
- Zasiłek pielęgnacyjny - dla niepełnosprawnego dziecka – 450
- Zasiłek pielęgnacyjny – ogółem – 1 924
- Zasiłek pielęgnacyjny - osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16. roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności - 785
- Zasiłek pielęgnacyjny - osobie, która ukończyła 75 lat - 0
- Świadczenia opiekuńcze ogółem – Zasiłek pielęgnacyjny, świadczenia pielęgnacyjne, specjalny zasiłek opiekuńczy - 2 913
- Świadczenia pielęgnacyjne – 918

Liczba osób korzystających ze świadczenia alimentacyjnego w 2024 roku wynosiła 16, zaś liczba rodzin 8, co stanowi wartość niższą niż w 2023 (8).

4.2. Analiza zasobów organizacji społecznych i nieformalnych sieci wsparcia oraz realizowanych dotychczas usług

Aktywność projektowo-konkursowa jednostki organizacyjnej pomocy społecznej obejmuje realizację projektów finansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego, udział w konkursach ogłaszanych przez Ministerstwo Rodziny i Polityki Społecznej oraz wdrażanie programów osłonowych. W roku oceny gmina Dzikowiec uczestniczyła w programie Opieka Wytchnieniowa – edycja 2024, w programie Korpus Wsparcia Seniorów – Moduł I i Moduł II, edycja 2024, w programie wieloletnim Posiłek w szkole i w domu, program Asystent Rodziny, program Funduszy Europejskich „Pomoc Żywnościowa 2021-2027” współfinansowany z EFS w ramach Podprogramu 2024 realizacja z zakresu dystrybucji artykułów spożywczych dla osób najbardziej potrzebujących. W gminie

Dzikowiec nie zlecano organizacjom pozarządowym żadnych umów ani zleceń w trybie działalności pożytku publicznego. Również w ramach zamówień publicznych nie powierzono organizacjom pozarządowym realizacji działań, w tym usług opiekuńczych czy specjalistycznych usług opiekuńczych.

4.3. Analiza zasobów podmiotów komercyjnych realizujących usługi społeczne

W gminie Dzikowiec nie działają podmioty komercyjne realizujące usługi społeczne.

4.4. Analiza SWOT w kontekście usług społecznych na terenie gminy Dzikowiec

Poniższa analiza SWOT jest wynikiem warsztatów planistycznych, które odbyły się w październiku 2025 roku z zespołem ds. opracowania, wdrażania i monitorowania LPDI.

MOCNE STRONY:

- Wykwalifikowany personel GOPS.
- Gmina dysponuje 13 mieszkaniami komunalnymi.
- Dobrze rozwinięta sieć placówek oświatowych – 6 szkół podstawowych, 6 przedszkoli i Klub Dziecięcy „Magiczny Zakątek”.
- Aktywna oferta kulturalna: warsztaty, koncerty, zajęcia plastyczne, muzyczne i wokalne dla dorosłych i dzieci, kolonie dzienne dla dzieci w

SŁABE STRONY:

- Brak mieszkań socjalnych.
- Brak żłobka na terenie gminy.
- Ograniczony dostęp do poradni specjalistycznych, fizjoterapii i psychologa.
- Brak poradnictwa psychologicznego dla dorosłych mieszkańców (obecne tylko w szkołach).
- Brak Dziennego Domu Seniora i Domu Pomocy Społecznej.
- Brak grup wsparcia i kręgów samopomocowych dla opiekunów osób

Projekt pn.: „Społeczna równowaga”

Realizowany w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus Działanie 04.13 Wysokiej jakości system włączenia społecznego

Samorządowym Centrum Kultury. • Funkcjonuje 7 świetlic i klubów dla dzieci i młodzieży.• Działają 2 Kluby Seniora (Dzikowiec, Wilcza Wola) – aktywna integracja osób 60+.• Środowiskowy Dom Samopomocy w Spiach – realne wsparcie dla 44 osób z zaburzeniami psychicznymi (uczestnicy z gminy i spoza).• GOPS aktywnie realizuje programy: Asystent osobisty osoby z Niepełnosprawnością Opieka Wytchnieniowa, Korpus Wsparcia Seniorów, Opieka 75+, Posiłek w szkole i w domu, program Asystent Rodziny, program dystrybucji z EFS żywności dla najuboższych,• Współpraca z organizacjami pozarządowymi i stowarzyszeniami działającymi na terenie gminy dzikowiec oraz w powiecie ;,Fundacja Serce w Kolbuszowej, CIS w Kolbuszowej Fundacja „Szlachetna Paczka” Oddział w Kolbuszowej .• Współpraca ŚDS ze szkołami, GOPS i lokalnymi organizacjami.	niesamodzielnym. • Zbyt mała liczba specjalistów (psycholog, fizjoterapeuta, terapeuci).• Ograniczony dostęp do rehabilitacji – zbyt mała liczba godzin, długie oczekiwania na rehabilitację i wysokie koszty.• ŚDS – niewystarczająca infrastruktura , brak miejsc (41 uczestników przy 36 miejscach).• Brak systematycznych środków na dowóz uczestników ŚDS (duży koszt).• Niskie wynagrodzenia opiekunek, na usługi sąsiedzkie ,trudności w zatrudnianiu wykwalifikowanej kadry.• Brak wykwalifikowanej kadry na usługi opiekuńcze,• Ograniczone finansowanie usług opiekuńczych i ograniczone środki na wkład własny w projektach.• GOPS nie posiada własnych środków finansowych na realizację projektów – zależność od Urzędu Gminy.• Brak komunikacji publicznej – utrudniony dojazd osób

Województwo Podkarpackie - Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Rzeszowie

ul. Hetmańska 9, 35-045 Rzeszów tel. 17 747 06 00 fax. 17 747 06 01 e-mail: sekretariat@rops.rzeszow.pl www.rops.rzeszow.pl

Projekt pn.: „Społeczna równowaga”

Realizowany w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus Działanie 04.13 Wysokiej jakości system włączenia społecznego

- Rozwinięta baza sportowa – „Orliki” przy szkołach.
 - Dostępność podstawowej opieki zdrowotnej – ośrodki zdrowia w Wilczej Woli i Nowym Dzikowcu.
 - Funkcjonują usługi opiekuńcze, specjalistyczne usługi specjalistyczne dla dzieci, programy: usługi sąsiedzkie dla osób starszych i osób 75+, opieka wytchnieniowa, asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością, korpus wsparcia seniorów – usługi sąsiedzkie oraz opaski bezpieczeństwa dla seniorów tzw. opieka na odległość.
 - Dostępność samochodów do przewozu uczestników ŚDS i mieszkańców – 4 środki transportu.
 - Istnieje możliwość korzystania z posiłków w formie cateringu (dla potrzebujących) ale ograniczone środki finansowe ze strony klienta
 - Aktywność kulturalna i projektowa obejmująca wszystkie grupy wiekowe (warsztaty ceramiczne, taneczne – od 5 do 70 lat).
- starszych, samotnych, niepełnosprawnych.
 - Ograniczona dostępność transportu medycznego „drzwi do drzwi”.
 - Niewystarczająca przestrzeń i kadra, by rozwijać działania środowiskowe.
 - Brak zleceń dla NGO w trybie pożytku publicznego oraz w ramach zamówień publicznych (niewykorzystany potencjał sektora społecznego).
 - Część mieszkańców nie ma dostępu do informacji o ofercie wsparcia (niedostateczna komunikacja).

Województwo Podkarpackie - Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Rzeszowie

ul. Hetmańska 9, 35-045 Rzeszów tel. 17 747 06 00 fax. 17 747 06 01 e-mail: sekretariat@rops.rzeszow.pl www.rops.rzeszow.pl

- Dobra współpraca instytucjonalna

SZANSE:

- Możliwość pozyskiwania środków z programów krajowych i unijnych (np. fundusze EFS+, MRiPS, PFRON).
- Rozwój transportu medycznego i usług mobilnych (dowóz uczestników, usługi w domu).
- Wzmocnienie roli ŚDS jako centrum wsparcia środowiskowego i integracji społecznej.
- Rozwój grup wsparcia i klubów samopomocy dla opiekunów i osób niesamodzielnych.
- Współpraca między instytucjami w projektach integrujących mieszkańców.
- Aktywność społeczna mieszkańców i lokalnych organizacji – potencjał do nowych inicjatyw.
- Możliwość doposażenia infrastruktury (ŚDS, kluby seniora, placówki kultury) w ramach nowych programów społecznych.
- Wzrost zaangażowania wolontariuszy i mieszkańców w

ZAGROŻENIA:

- Starzenie się społeczeństwa i wzrost liczby osób wymagających opieki długoterminowej.
- Odpływ młodych mieszkańców i spadek liczby osób aktywnych zawodowo.
- Brak transportu publicznego pogłębiający wykluczenie społeczne.
- Zbyt niskie wynagrodzenia kadry opiekuńczej i specjalistów, utrudniające zatrudnienie i utrzymanie personelu.
- Ograniczone środki własne gminy i GOPS – utrudnienie w pozyskiwaniu dotacji (wkład własny).
- Ryzyko przeciążenia istniejącej infrastruktury (np. ŚDS).
- Nierówność w dostępie do usług (osoby z terenów oddalonych – bez dowozu).
- Zwiększające się potrzeby opiekuńcze bez proporcjonalnego wzrostu finansowania.
- Uzależnienie realizacji działań

Projekt pn.: „Społeczna równowaga”

Realizowany w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus Działanie 04.13 Wysokiej jakości system włączenia społecznego

działania międzypokoleniowe.

- Rozwój oferty dla seniorów (zajęcia, wsparcie psychologiczne, aktywizacja społeczna).
- Wykorzystanie doświadczenia kadry GOPS i ŚDS do realizacji nowych projektów.

od projektów zewnętrznych.

- Brak trwałych rozwiązań systemowych dla grup wymagających wsparcia (np. opiekunowie, osoby niesamodzielne).

Województwo Podkarpackie - Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Rzeszowie

ul. Hetmańska 9, 35-045 Rzeszów tel. 17 747 06 00 fax. 17 747 06 01 e-mail: sekretariat@rops.rzeszow.pl www.rops.rzeszow.pl

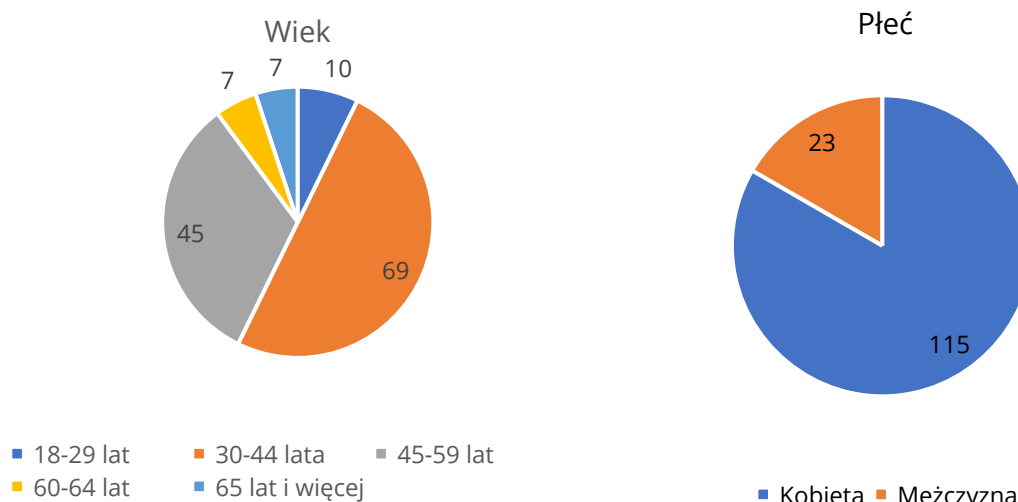

5. Diagnoza w zakresie potrzeb

5.1. Diagnoza potrzeb mieszkańców gminy

Diagnoza potrzeb mieszkańców gminy Dzikowiec przeprowadzona została m. in. w oparciu o badania ankietowe (CAWI) realizowane od początku września do końca października 2025 r. Wzięło w nim udział 138 mieszkańców. Największą grupę respondentów stanowiły osoby w wieku 30-44 lata, nie było wśród nich osób w wieku 17 lat i mniej. Większość to kobiety (83%).

Rysunek nr 7. Dane metryczkowe ankietowanych mieszkańców gminy Dzikowiec

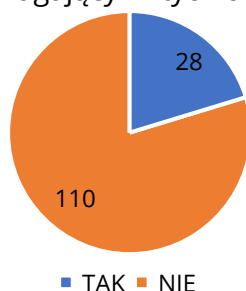

Źródło: Badanie ankietowe (CAWI) mieszkańców gminy

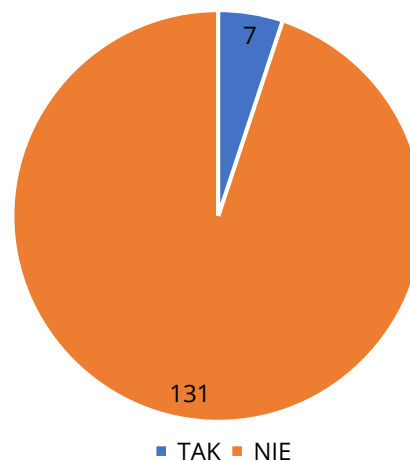
Zasadność przeprowadzenia badania potwierdzona została tym, że około co piąty ankietowany zamieszkiwał z osobą albo osobami wymagającymi świadczenia usług opiekuńczych, asystenckich lub opieki wytchnieniowej w miejscu zamieszkania bądź sama wymagała tych usług. Dodatkowo 5% respondentów zamieszkiwało samotnie gospodarstwo domowe.

Rysunek nr 8. Stan gospodarstw domowych ankietowanych mieszkańców gminy
Dzikowiec

Osoby wymagające usług
opiekuńczych, asystenckich lub
opieki wytchniniowej
w miejscu zamieszkania
i zamieszkiwanie z osobami
wymagającymi tych usług

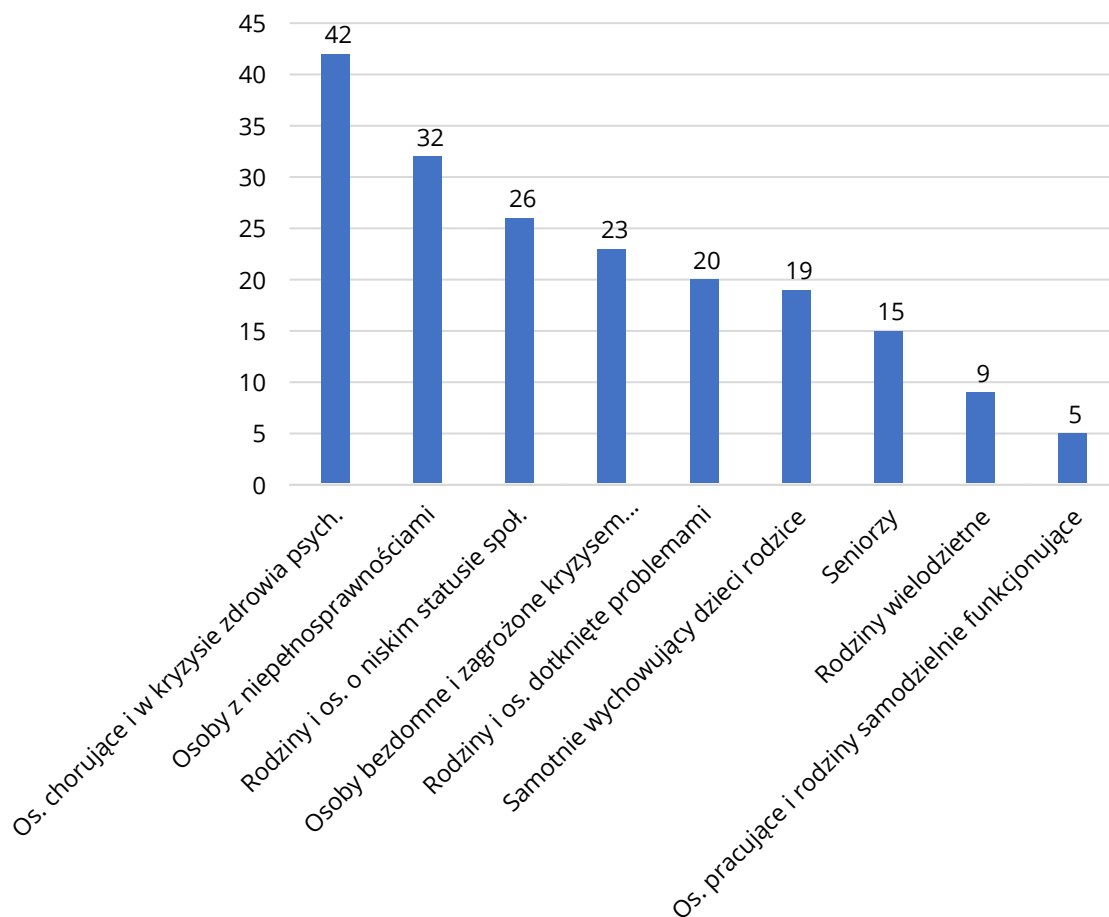
Osoby zamieszkujące samotnie

Źródło: Badanie ankietowe (CAWI) mieszkańców gminy

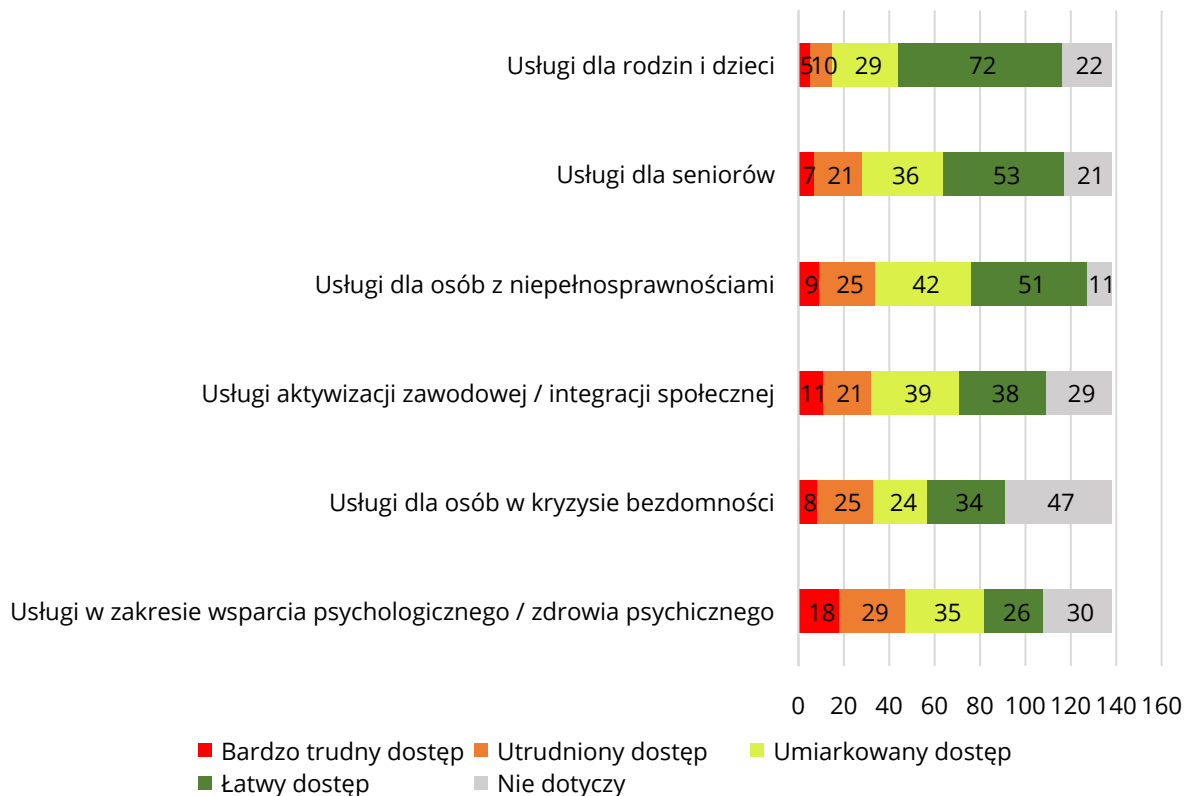
Ankietowani z gminy Dzikowiec dostrzegają trudności, z którymi zmagają się mieszkańcy. Największa grupa respondentów oceniła stopień trudności większości grup społecznych umiarkowanie. Jedynie w kontekście osób pracujących i rodzin samodzielnie funkcjonujących najczęściej wskazano brak trudności. Natomiast do grona osób zmagających się z dużymi trudnościami około co trzeci respondent zaliczył przede wszystkim osoby chorujące i w kryzysie zdrowia psychicznego (30%). Wielu mieszkańców wskazało osoby z niepełnosprawnościami (23%), rodziny i osoby o niskim statusie społecznym (19%), osoby bezdomne i zagrożone kryzysem bezdomności (17%), rodziny i osoby dotknięte problemami, takim jak bezrobocie, przemoc domowa, uzależnienie (14%), rodziców samotnie wychowujących dzieci (14%), oraz seniorów (11%). Mniejsza grupa respondentów wskazała rodziny wielodzietne oraz osoby pracujące i rodziny samodzielnie funkcjonujące.

Rysunek nr 9. Grupy społeczne, które mają największe trudności w życiu codziennym w gminie Dzikowiec według ankietowanych

Źródło: Badanie ankietowe (CAWI) mieszkańców gminy

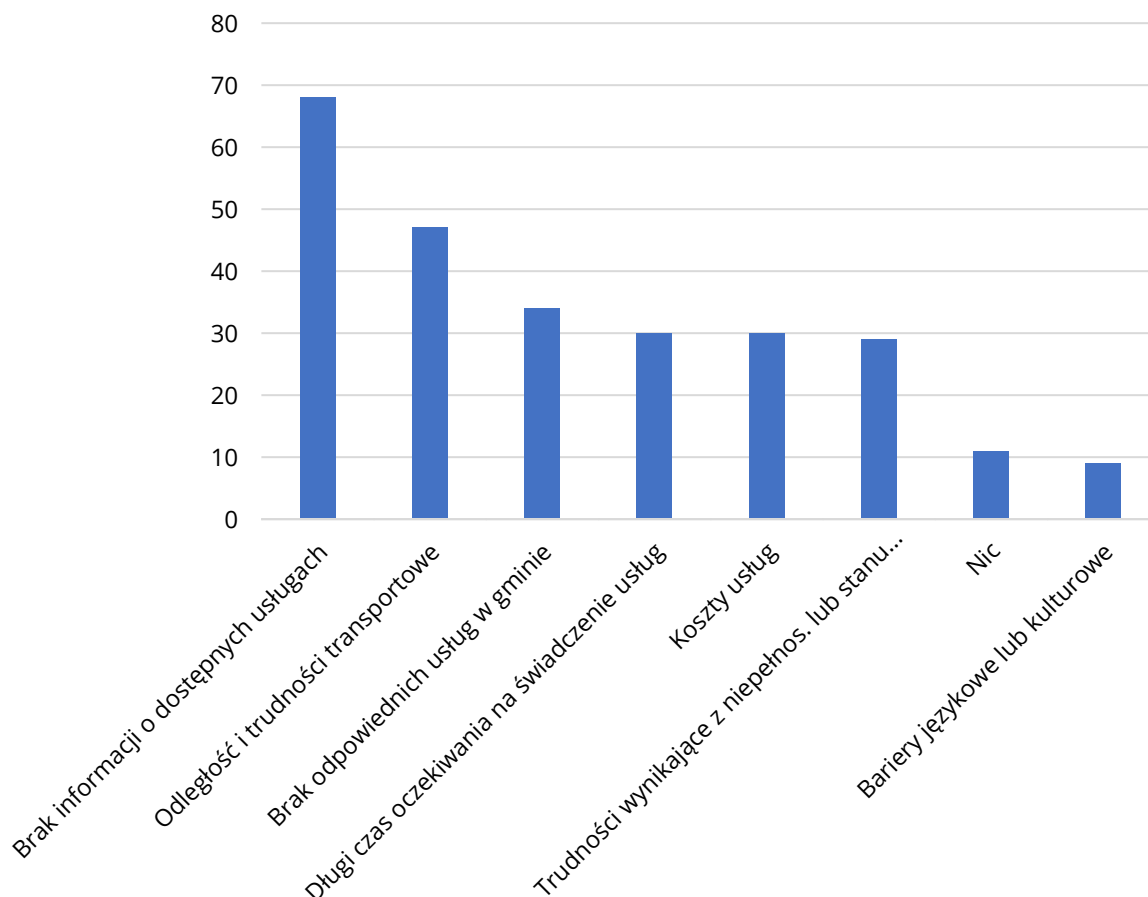
Badanie ankietowanych dotyczące faktu i charakteru katalogu obecnie świadczonej pomocy społecznej w gminie Dzikowiec, wskazuje, iż większość mieszkańców (83%) zna instytucje świadczące pomoc społeczną, ale jedynie 35% korzystało z ich usług. Dostępność usług społecznych została oceniana w większości jako umiarkowana lub łatwa. Najwięcej respondentów oceniło usługi dla rodzin i dzieci jako łatwo dostępne (52%). Zdaniem respondentów, najgorzej dostępne były usługi w zakresie wsparcia psychologicznego lub zdrowia psychicznego - na bardzo trudny dostęp wskazało 13%, a na utrudniony dostęp – 21% respondentów.

Rysunek nr 10. Ocena dostępności usług społecznych w gminie Dzikowiec według
ankietowanych

Źródło: Badanie ankietowe (CAWI) mieszkańców gminy

Mieszkańcy wskazywali, iż napotykali problemy utrudniające korzystanie z usług społecznych związane głównie z brakiem informacji o dostępnych usługach (49%), odległością i trudnościami transportowymi (34%). Respondenci wymieniali również trudności związane z brakiem odpowiednich usług w gminie (25%), długim czasem oczekiwania na świadczenie usług (22%), kosztami usług (22%), trudnościami wynikającymi z niepełnosprawności lub stanu zdrowia (21%), oraz barierami językowymi lub kulturowymi (7%). Warto zaznaczyć, że 8% ankietowanych nie wskazało żadnych czynników.

Rysunek nr 11. Czynniki, które najczęściej utrudniają mieszkańcom gminy Dzikowiec korzystanie z usług społecznych

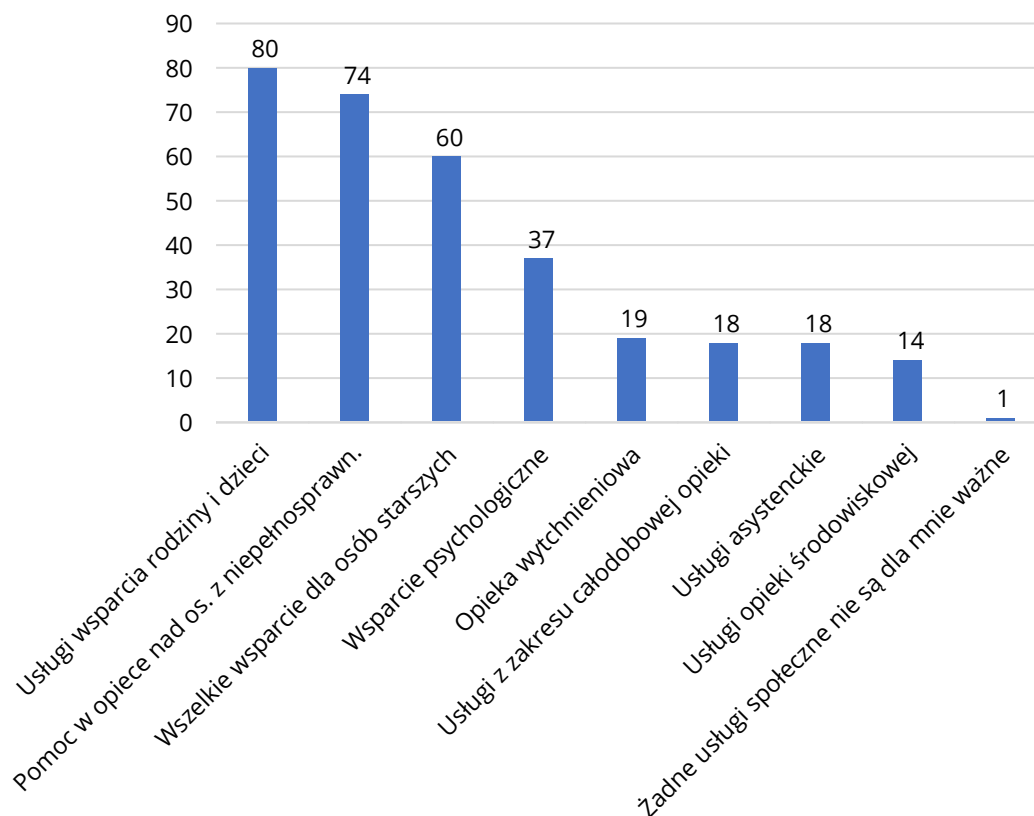
Źródło: Badanie ankietowe (CAWI) mieszkańców gminy

Badanie pozwoliło uzyskać opinię mieszkańców odnośnie do preferowanych usług społecznych, które powinny być świadczone w gminie Dzikowiec. Największy odsetek mieszkańców (58%) za najważniejszą usługę społeczną uznał usługi wsparcia rodziny i dzieci, np. żłobki, przedszkola, warsztaty i spotkania dla rodziców, wsparcie psychologiczne, świetlice środowiskowe. Do innych istotnych usług społecznych zaliczono pomoc w opiece nad osobami z niepełnosprawnościami (54%), wszelkie wsparcie dla osób starszych (43%) oraz wsparcie psychologiczne (27%). W mniejszym stopniu ważnymi usługami społecznymi dla społeczności lokalnej są również opieka wytchnieniowa (14%),

Projekt pn.: „Społeczna równowaga”
Realizowany w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus
Działanie 04.13 Wysokiej jakości system włączenia społecznego

usługi z zakresu całodobowej opieki, np. w domach pomocy społecznej (13%),
usługi asystenckie (13%) oraz usługi opieki środowiskowej (10%).

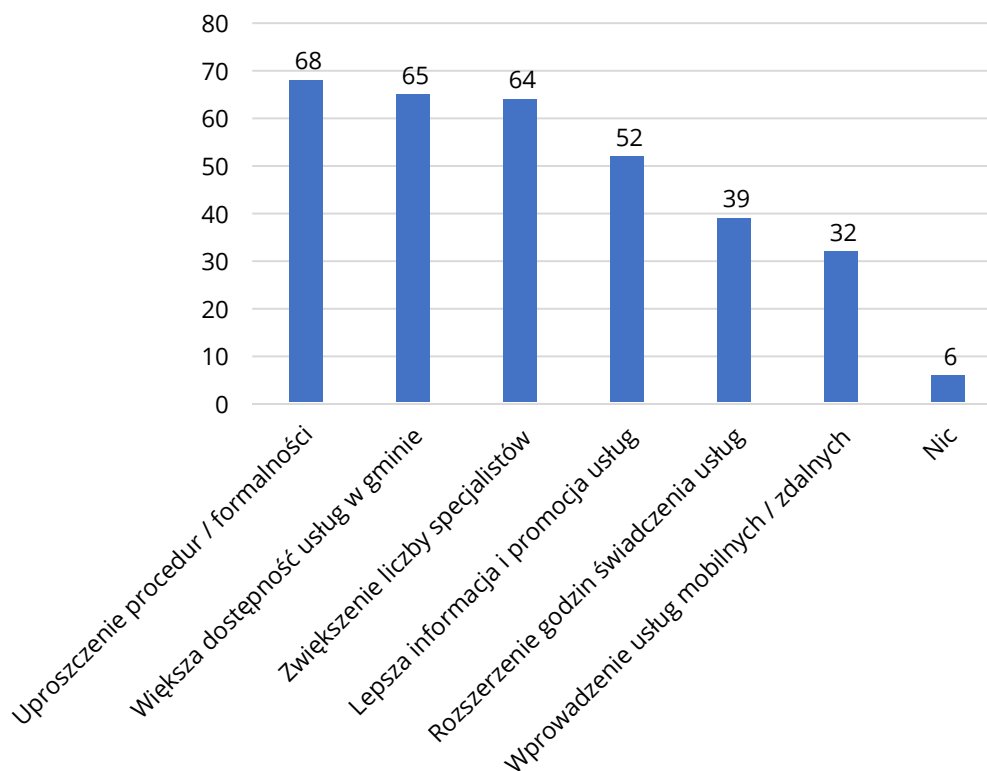
Rysunek nr 12. Najważniejsze usługi społeczne dla mieszkańców gminy Dzikowiec

Źródło: Badanie ankietowe (CAWI) mieszkańców gminy

Do najważniejszych zmian, które ułatwiłyby korzystanie z usług społecznych w gminie Dzikowiec, wskazywanych przez ankietowanych, należą przede wszystkim uproszczenie procedur lub formalności (49%), większa dostępności usług w gminie (47%) oraz zwiększenie liczby specjalistów (46%). Wskazywano również potrzebę lepszej informacji i promocji usług (38%) oraz rozszerzenia godzin świadczenia usług (28%). Ankietowani dostrzegali też konieczność wprowadzenia usług mobilnych lub zdalnych (23%).

Rysunek nr 13. Zmiany w celu ułatwienia korzystania z usług społecznych w gminie Dzikowiec według ankietowanych

Źródło: Badanie ankietowe (CAWI) mieszkańców gminy

Wśród propozycji zmian i inicjatyw, które mogłyby ułatwić korzystanie z usług społecznych, respondenci wskazywali działania w obszarze komunikacji i dostępu do informacji. Zaproponowano wprowadzenie kwartalnej broszury zawierającej aktualne dane o dostępnych usługach oraz ich formach realizacji. Podkreślono także potrzebę tworzenia i regularnego aktualizowania zakładki dotyczącej usług społecznych na stronie internetowej gminy, a także uruchomienia dedykowanej strony prezentującej wszystkie dostępne formy wsparcia. Jedną z propozycji była również dystrybucja ulotek informacyjnych przez listonoszy, co pozwoliłoby dotrzeć także do osób mniej korzystających z internetu.

W zakresie infrastruktury i zasobów lokalowych mieszkańcy zwracali uwagę na potrzebę wygospodarowania lokali „pod wynajem”, w których prywatni

przedsiębiorcy mogliby prowadzić działalność, tym samym poszerzając ofertę usług dostępnych w gminie. Wskazano również na konieczność zwiększenia liczby mieszkań socjalnych.

Kolejna grupa sugestii dotyczyła poprawy dostępności kadr oraz jakości świadczeń. Respondenci postulowali zwiększenie liczby specjalistów w ośrodkach zdrowia oraz intensyfikację działań związanych z pozyskiwaniem personelu do realizacji usług społecznych. Zwracano również uwagę na konieczność zwiększenia dostępności transportu medycznego, co szczególnie ułatwiłoby korzystanie z usług osobom o ograniczonej mobilności.

W obszarze narzędzi komunikacji pojawiła się sugestia wprowadzenia aplikacji mobilnej umożliwiającej kontakt z opieką społeczną, co mogłoby usprawnić zgłaszanie potrzeb i komunikację mieszkańców z instytucjami. Dodatkowo wskazano na potrzebę rozszerzenia oferty wsparcia psychologicznego poprzez zwiększenie dostępności konsultacji psychologicznych. Propozycje te wskazują na szerokie oczekiwania mieszkańców wobec modernizacji i rozwoju usług społecznych w gminie, zarówno pod względem informacyjnym, organizacyjnym, jak i infrastrukturalnym.

Obserwowana jest niska świadomość mieszkańców gminy Dzikowiec na temat zakresu procesu deinstytucjonalizacji – jedynie 22% z nich słyszało o tym pojęciu. Jednocześnie większość mieszkańców dostrzega korzyści (co ukazano na poniższym wykresie) związane z przeniesieniem usług realizowanych przez ośrodki, instytucje lub domy pomocy na bardziej indywidualne formy wsparcia, bliskie środowisku lokalnemu i wspierające życie w społeczności, co definiuje proces deinstytucjonalizacji.

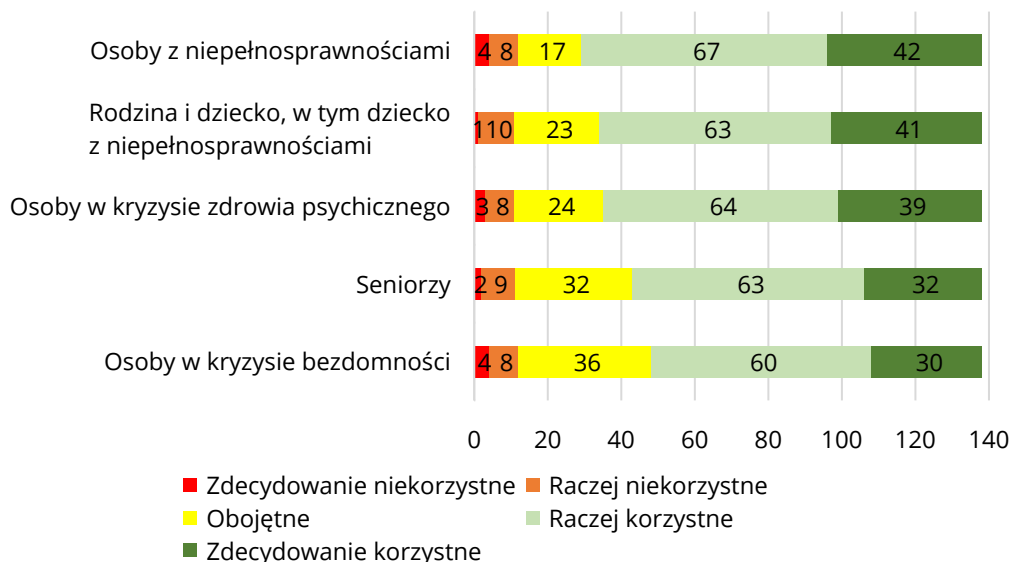
Deinstytucjonalizacja została oceniona jako zdecydowanie korzystna lub raczej korzystna w odniesieniu do następujących grup:

- ~ osób z niepełnosprawnościami (79%),
- ~ rodzin i dzieci, w tym z niepełnosprawnościami (75%),
- ~ osób w kryzysie zdrowia psychicznego (75%),
- ~ seniorów (69%),

osób w kryzysie bezdomności (65%).

Rysunek nr 14. Ocena korzystności deinstytucjonalizacji dla poszczególnych grup w gminie Dzikowiec przez mieszkańców

Źródło: Badanie ankietowe (CAWI) mieszkańców gminy

Dla niemal połowy mieszkańców gminy Dzikowiec (39%) opieka środowiskowa lub domowa jest bardziej preferowaną formą otrzymywania pomocy od tradycyjnej usługi instytucjonalnej.

Oczekiwania mieszkańców gminy Dzikowiec w zakresie form wsparcia zakładają przede wszystkim funkcjonowanie ośrodków wsparcia, świadczących wsparcie w systemie dziennym, w tym: dzienne domy seniora, pomocy (51%) oraz tworzenie klubów i grup zrzeszających np. osoby starsze oraz klubów dziecięcych (38%).

Wśród najcenniejszych form wsparcia społeczności lokalnej około co trzeci respondent wymienił zwiększenie dostępności do usług transportowych poprzez realizację usługi od drzwi do drzwi, działalność asystencką, np. w ramach asystenta osoby niepełnosprawnej lub starszej albo asystenta rodziny oraz realizację usług opiekuńczych świadczonych w miejscu zamieszkania.

Dla około co czwartego respondenta istotne byłyby wdrożenie i realizację usług sąsiedzkich, wsparcie szkoleniowe, specjalistyczne, psychologiczne dla opiekunów

Projekt pn.: „Społeczna równowaga”
Realizowany w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus
Działanie 04.13 Wysokiej jakości system włączenia społecznego

osób wymagających wsparcia oraz działalność wolontariatu. W mniejszym stopniu wskazano również opiekę wytchnieniową, centra opiekuńczo-mieszkalne, rozwój teleopieki (np. opaski telemedyczne) i rozwój mieszkalnictwa wspomaganego z koszykiem usług.

Rysunek nr 15. Najcenniejsze formy wsparcia według ankietowanych w gminie Dzikowiec

Źródło: Badanie ankietowe (CAWI) mieszkańców gminy

Mieszkańcy wskazywali również, jakie usługi społeczne powinny zostać wdrożone lub być dostępne w większym stopniu lokalnie, aby lepiej odpowiadały ich potrzebom. Najczęściej pojawiające się odpowiedzi dotyczyły przede wszystkim usług skierowanych do dzieci, seniorów oraz osób wymagających wsparcia zdrowotnego lub opiekuńczego. Wielu respondentów podkreślało potrzebę zwiększenia dostępności świetlic szkolnych i środowiskowych, w szczególności dla dzieci rodziców pracujących, co miałyby ułatwić godzenie obowiązków zawodowych i rodzinnych. Wskazywano również na brak miejsc, w których dzieci i seniorzy mogliby wspólnie spędzać czas, integrować się oraz rozwijać swoje zainteresowania.

Istotnym obszarem potrzeb okazały się także usługi zdrowotne. Mieszkańcy zwracali uwagę na konieczność zwiększenia dostępności opieki medycznej, w tym lekarzy specjalistów, a także rozwoju rehabilitacji domowej oraz tworzenia ośrodków rehabilitacyjnych z krótszymi kolejkami, zwłaszcza dla osób starszych. Zgłaszano również potrzebę rozwoju usług transportowych, ułatwiających dotarcie do placówek zdrowotnych i instytucji pomocowych. Wśród powtarzających się wskazań znalazły się także dzienne domy pomocy, które – zdaniem mieszkańców – powinny być dostępne w większej liczbie i na bardziej elastycznych zasadach.

Duża część mieszkańców akcentowała również zapotrzebowanie na wsparcie psychologiczne, zarówno dla dzieci, jak i dorosłych. Wskazywano na konieczność rozwoju pomocy psychologicznej i psychiatrycznej, a także usług dedykowanych osobom starszym, które często borykają się z problemami samotności i pogarszającego się zdrowia psychicznego. W opiniach pojawiały się również postulaty dotyczące zwiększenia liczby godzin opieki wytchnieniowej i wsparcia asystentów osobistych, co miałyby odciążać rodziny opiekujące się osobami zależnymi.

Dodatkowo mieszkańcy sygnalizowali potrzebę zapewnienia bezpłatnego wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami oraz rozwijania inicjatyw aktywizujących społeczność lokalną. Wskazywano m.in. na znaczenie tworzenia przestrzeni takich jak siłownie, sale do gier, miejsca na wspólne kiermasze czy

kuchnie społeczne umożliwiające wspólne gotowanie. Propozycje te podkreślają oczekiwania mieszkańców dotyczące budowania silniejszej, bardziej zintegrowanej i aktywnej wspólnoty lokalnej. Podane przykłady świadczą o potrzebie zwiększenia działań z zakresu deinstytucjonalizacji usług społecznych w gminie Dzikowiec.

5.2. Diagnoza potrzeb wybranych grup docelowych

Niniejszy podrozdział przedstawia kluczowe informacje o potrzebach wybranych grup docelowych, czyli odbiorców usług społecznych, w kontekście procesu deinstytucjonalizacji. Co istotne opracowany został w oparciu o liczne źródła i metody badawcze.

Proces deinstytucjonalizacji, polegający na stopniowym przechodzeniu od opieki instytucjonalnej do opieki środowiskowej, wymaga szczegółowego zrozumienia potrzeb poszczególnych grup społecznych oraz ich najbliższego otoczenia. W niniejszym rozdziale dokonano diagnozy sytuacji wybranych grup docelowych – osób starszych, osób z niepełnosprawnościami, osób w kryzysie bezdomności, osób w kryzysie zdrowia psychicznego oraz rodzin z dziećmi. Niniejsza diagnoza ma na celu wskazanie najistotniejszych problemów oraz rekomendacji, które mogą przyczynić się do poprawy jakości świadczonych usług społecznych i zwiększenia efektywności podejmowanych działań na rzecz grup szczególnie narażonych na wykluczenie społeczne.

Osoby starsze

Osoby starsze w gminie Dzikowiec mierzą się z wieloma trudnościami wpływającymi na ich codzienne funkcjonowanie oraz możliwość korzystania z usług społecznych i zdrowotnych. Jednym z najważniejszych problemów zgłaszanych przez mieszkańców w tej grupie jest ograniczona dostępność opieki medycznej, w tym brak wystarczającej liczby lekarzy specjalistów oraz długie kolejki do świadczeń zdrowotnych. Seniorzy wskazują również, że szczególnie

dotkliwy jest brak rehabilitacji dostępnej w miejscu zamieszkania, która umożliwiłaby im powrót do sprawności bez konieczności częstych wyjazdów. Potrzeba ta pojawia się zwłaszcza w kontekście osób mających ograniczoną mobilność lub przewlekłe schorzenia.

Drugim obszarem, w którym osoby starsze dostrzegają braki, jest infrastruktura i organizacja usług środowiskowych. Wielu respondentów podkreśla znaczenie dziennych domów pomocy, które mogłyby zapewnić nie tylko opiekę, ale także aktywizację, możliwość integracji społecznej oraz wsparcie w codziennym funkcjonowaniu. Seniorzy zwracali uwagę na potrzebę zwiększenia dostępności transportu medycznego i lokalnego, który pozwoliłby im dotrzeć do placówek zdrowotnych, instytucji publicznych oraz miejsc aktywności społecznej. Brak odpowiedniego systemu dowozów często prowadzi do izolacji i utrudnia korzystanie z usług, które teoretycznie są obecne na terenie gminy.

Istotnym elementem diagnozy są także potrzeby związane ze zdrowiem psychicznym i przeciwdziałaniem samotności. Mieszkańcy sygnalizowali, że osoby starsze często nie mają dostępu do porad psychologicznych, które mogłyby wesprzeć ich w radzeniu sobie z trudnościami emocjonalnymi, stresem czy utratą bliskich. Podkreślano także brak wystarczających informacji o dostępnych usługach – seniorzy oczekują czytelnych broszur, ulotek oraz aktualnej strony internetowej, które umożliwiłyby orientację w ofercie lokalnej pomocy. Te potrzeby wskazują, że efektywna polityka senioralna powinna łączyć wsparcie medyczne, środowiskowe i informacyjne, by przeciwdziałać wykluczeniu tej grupy.

Podsumowanie potrzeb osób starszych:

- Zwiększenie dostępności usług opiekuńczych i pielęgnacyjnych w miejscu zamieszkania;
- Zwiększenie dostępności rehabilitacji domowej oraz skrócenie kolejek do ośrodków rehabilitacji;
- Rozwój dziennych domów pomocy z szeroką ofertą aktywności dla osób starszych;
- Poszerzenie transportu medycznego ułatwiającego dotarcie do usług;

- Zapewnienie dostępu do wsparcia psychologicznego i psychiatrycznego;
- Wdrożenie skutecznych narzędzi informacyjnych o usługach społecznych (brozury, ulotki, strona internetowa).

Osoby z niepełnosprawnościami

Osoby z niepełnosprawnościami napotykać na liczne bariery utrudniające im samodzielne funkcjonowanie oraz pełne uczestnictwo w życiu społecznym. Jednym z kluczowych wyzwań jest niewystarczająca dostępność usług opiekuńczych i specjalistycznych, w tym opieki świadczonej w miejscu zamieszkania. Mieszkańcy podkreślali, że zarówno usługi opiekuńcze, jak i rehabilitacyjne są często przeciążone, co skutkuje długim czasem oczekiwania i ograniczoną możliwością uzyskania regularnego wsparcia. Zgłaszano również potrzebę rozszerzenia bezpłatnych form pomocy, które dla wielu rodzin są jedynym sposobem na zapewnienie osobie zależnej odpowiedniej opieki.

Kolejnym istotnym obszarem wskazywanym przez mieszkańców jest mobilność. Brak transportu dostosowanego do potrzeb osób z niepełnosprawnościami znacznie utrudnia im korzystanie z usług zdrowotnych, rehabilitacyjnych, edukacyjnych oraz społecznych. Bez zapewnienia sprawnego systemu dowozów wiele świadczeń, które formalnie są dostępne, staje się w praktyce nieosiągalnych. Wskazywano również na potrzebę rozwoju usług asystenckich oraz zwiększenia liczby godzin opieki wytchnieniowej, która odciążałaby rodziny pełniące funkcję opiekunów. Tego typu wsparcie jest szczególnie istotne w gospodarstwach, w których osoby bliskie są obciążone opieką przez całą dobę.

Osoby z niepełnosprawnościami i ich opiekunowie podkreślali również znaczenie jasnej i łatwej do znalezienia informacji o dostępnych usługach. Wielu mieszkańców wskazywało na trudności w orientowaniu się w systemie pomocy i brak jednego miejsca, w którym można znaleźć aktualne dane o ofertach wsparcia. Oczekiwane jest wprowadzenie nowoczesnych narzędzi, takich jak aplikacje mobilne, aktualizowane strony internetowe oraz drukowane materiały informacyjne, które pozwoliłyby szybko uzyskać dostęp do niezbędnych danych.

Tego typu działania mogłyby przyczynić się do zmniejszenia barier komunikacyjnych i zwiększenia poczucia bezpieczeństwa oraz samodzielności.

Podsumowanie potrzeb osób z niepełnosprawnościami:

- Zwiększenie dostępności usług opiekuńczych i asystenckich w miejscu zamieszkania;
- Rozszerzenie liczby godzin opieki wytchnieniowej;
- Rozwój rehabilitacji domowej oraz bezpłatnego wsparcia specjalistycznego;
- Uruchomienie transportu dostosowanego do potrzeb osób z niepełnosprawnościami;
- Wdrożenie narzędzi poprawiających dostęp do informacji (np. aplikacja, strona www);
- Konieczność dostosowania przestrzeni publicznej do potrzeb.

Osoby w kryzysie bezdomności

Choć w gminie Dzikowiec problem bezdomności nie stanowi nadrzędnego problemu, wskazywano, że część proponowanych usług, takich jak dzienne domy seniora, wsparcie psychologiczne, usługi transportowe oraz informacyjne, może mieć istotne znaczenie dla osób w kryzysie bezdomności. Te osoby często napotykają bariery w dostępie do poradnictwa, pomocy zdrowotnej i miejsc, w których mogłyby uzyskać wsparcie dzienne. Rozwój usług środowiskowych, miejsc spotkań oraz infrastruktury umożliwiającej aktywne uczestnictwo w życiu lokalnej społeczności mogłyby wspierać proces wychodzenia z kryzysu.

Podsumowanie potrzeb osób w kryzysie bezdomności:

- Zapewnienie dostępu do dziennych form wsparcia i miejsc pobytu dziennego;
- Rozszerzenie pomocy psychologicznej i interwencyjnej;
- Rozwój transportu wspierającego mobilność osób w kryzysie;
- Poprawa dostępu do informacji o usługach i możliwych formach pomocy;
- Promowanie postaw empatii i solidarności społecznej.

Osoby w kryzysie zdrowia psychicznego

Problemy zdrowia psychicznego stają się coraz bardziej widoczne w lokalnej społeczności. Wśród mieszkańców pojawiły się liczne sugestie dotyczące potrzeby rozwoju usług psychologicznych i psychiatrycznych. Zgłaszano zapotrzebowanie zarówno na wsparcie dla dzieci, jak i dla dorosłych, szczególnie w kontekście rosnącego obciążenia problemami emocjonalnymi i społecznymi. Mieszkańcy oczekują większej dostępności konsultacji, skrócenia czasu oczekiwania oraz zwiększenia liczby specjalistów. Podkreślano także znaczenie miejsc spotkań i integracji, które mogą działać profilaktycznie poprzez przeciwdziałanie izolacji społecznej.

Podsumowanie potrzeb osób w kryzysie zdrowia psychicznego:

- Zwiększenie dostępu oraz liczby psychologów, psychiatrów i terapeutów;
- Zwiększenie liczby dostępnych godzin konsultacji psychologicznych i psychiatrycznych;
- Rozwój specjalistycznych usług dla dzieci, młodzieży i seniorów;
- Tworzenie przestrzeni społecznych wspierających integrację i dobrostan psychiczny;
- Wprowadzenie narzędzi ułatwiających szybki kontakt z psychologami (np. teleporad).

Rodziny z dziećmi

Rodziny z dziećmi wskazują przede wszystkim na potrzebę rozwoju świetlic szkolnych i środowiskowych, które umożliwiłyby opiekę nad dziećmi poza godzinami lekcyjnymi. Wskazywano również na znaczenie miejsc aktywizujących dzieci — takich jak sale gier, siłownie czy przestrzenie do wspólnych działań społecznych. Rodziny sygnalizują potrzebę większej dostępności usług opiekuńczych, wsparcia psychologicznego dla dzieci oraz lepszego dostępu do lekarzy specjalistów. Zwracano uwagę także na konieczność łatwiejszego przepływu informacji, dzięki broszurom, ulotkom oraz cyfrowym kanałom komunikacji.

Podsumowanie potrzeb rodzin z dziećmi:

- Rozwój świetlic szkolnych i środowiskowych dla dzieci;
- Zapewnienie dostępu do pomocy psychologicznej dla dzieci;
- Zwiększenie dostępności specjalistów medycznych dla rodzin;
- Tworzenie bezpiecznych i integracyjnych przestrzeni aktywności dla dzieci;
- Usprawnienie systemu informacyjnego dla rodzin.

5.3. Diagnoza potrzeb instytucji i organizacji społecznych

Podrozdział obrazuje potrzeby i istotne kwestie dotyczące instytucji i organizacji społecznych przez pryzmat przeprowadzenia procesu deinstytucjonalizacji – przejścia z instytucji do opieki środowiskowej. W tym kontekście istotnymi zagadnieniami, które zgłaszali GOPS i NZOZ są:

- Konieczność rozszerzenia dostępu do usług środowiskowych w miejscu zamieszkania, w szczególności usług opiekuńczych, asystenckich i teleopieki, aby zmniejszyć liczbę osób kierowanych do placówek całodobowych;
- Potrzeba rozwijania opieki wytchnieniowej dla opiekunów osób niesamodzielnych, aby zapobiegać ich wypaleniu i pozwolić na utrzymanie opieki we wspólnocie lokalnej;
- Konieczność wdrożenia sieci wsparcia psychologicznego i terapeutycznego w środowisku domowym, szczególnie dla osób starszych oraz z niepełnosprawnościami;
- Potrzeba zapewnienia transportu dla osób ograniczonych ruchowo w celu umożliwienia korzystania z usług społecznych, kulturalnych i opieki medycznej;
- Niedobór wykwalifikowanej kadry opiekuńczej i specjalistów – w tym asystentów osobistych, opiekunów medycznych i terapeutów – co stanowi barierę w możliwości obejmowania kolejnych osób wsparciem środowiskowym;

- Konieczność zwiększenia zatrudnienia w GOPS, aby sprostać obecnej skali zadań, w tym obsłudze rosnącej liczby postępowań i wywiadów środowiskowych;
- Potrzeba wzmocnienia współpracy międzyinstytucjonalnej – w szczególności między GOPS a organizacjami pozarządowymi i podmiotami ochrony zdrowia – dla zapewnienia płynności wsparcia dla osób niesamodzielnych;
- Niska świadomość społeczna na temat deinstytucjonalizacji wskazuje na konieczność edukacji mieszkańców, aby zmniejszać obawy przed opieką poza instytucją i budować zaufanie do wsparcia środowiskowego;
- Duża liczba osób wymagających wsparcia woli pozostawać w domu nawet mimo bardzo dużego stopnia niesamodzielności, co dowodzi realnej potrzeby rozwijania systemu usług środowiskowych jako alternatywy dla opieki instytucjonalnej;
- Konieczność poszerzenia oferty dziennego wsparcia – szczególnie dla seniorów i osób w kryzysie zdrowia psychicznego – aby ograniczyć izolację społeczną i poprawić funkcjonowanie w środowisku;
- Potrzeba lepszego dostępu do usług terenowych rehabilitacyjnych i specjalistycznych, a także usprawniania procedur kierowania nimi.

5.4. Diagnoza w zakresie najbliższych kręgów wsparcia osób

Najbliższe kręgi wsparcia – rodzina, sąsiedzi i lokalna społeczność – pełnią kluczową rolę w codziennym funkcjonowaniu osób starszych, osób z niepełnosprawnościami oraz dzieci z niepełnosprawnościami. Analiza zgromadzonych opinii wskazuje, że mimo silnej roli rodziny w opiece długoterminowej, wsparcie to jest często niewystarczające wobec rosnących potrzeb zdrowotnych, społecznych i emocjonalnych poszczególnych grup mieszkańców. Członkowie rodzin, którzy przejmują na siebie codzienną opiekę, nierzadko działają pod znaczną presją i zgłaszają przeciążenie wynikające z braku dostępu do profesjonalnych usług uzupełniających ich wysiłki. Wskazuje to na potrzebę rozwijania instrumentów, które odciążają najbliższe środowisko

opiekuńcze, w tym usług asystenckich, opieki wytchnieniowej oraz wsparcia psychologicznego.

W przypadku osób starszych obserwuje się malejącą dostępność naturalnych kręgów wsparcia wynikającą ze zmian demograficznych i migracyjnych. Wielu seniorów mieszka samotnie lub z dala od najbliższej rodziny, co potęguje ryzyko izolacji społecznej i utrudnia korzystanie z usług, które w większym stopniu opierają się na aktywności i samodzielny dojeździe. Choć sąsiedzi często stanowią pierwszą linię nieformalnej pomocy, nie zawsze posiadają możliwości, a czasem również kompetencje, by regularnie wspierać osoby w potrzebie. Zgłaszane przez mieszkańców problemy dotyczące transportu, braku miejsc spotkań oraz ograniczonej dostępności dziennych form opieki dodatkowo osłabiają potencjał środowiskowy w zakresie wzajemnego wsparcia.

W odniesieniu do osób z niepełnosprawnościami oraz rodzin wychowujących dzieci z niepełnosprawnościami najbardziej widoczne są przeciążenia opiekunów. To właśnie na nich spoczywa główny ciężar organizowania rehabilitacji, wizyt lekarskich, terapii oraz codziennej opieki. Brak odpowiedniego wsparcia lokalnego, w tym transportu, asystentów osobistych czy usług świadczonych w miejscu zamieszkania, powoduje, że najbliższe kręgi wsparcia stają się nieproporcjonalnie obciążone i funkcjonują na granicy swoich możliwości. Jednocześnie w lokalnym środowisku istnieje niewystarczająca liczba inicjatyw integracyjnych, które mogłyby wzmacniać więzi sąsiedzkie i zwiększać poczucie wspólnoty odpowiedzialnej za osoby wymagające wsparcia. Zgłaszane przez mieszkańców potrzeby pokazują, że efektywne wsparcie środowiskowe wymaga systemowych działań wspierających rodziny oraz odbudowujących lokalne więzi społeczne.

Podsumowanie potrzeb najbliższych kręgów wsparcia:

- Najbliższe kręgi wsparcia odgrywają kluczową rolę w życiu osób starszych, osób z niepełnosprawnościami oraz dzieci z niepełnosprawnościami, jednak często ich zasoby są niewystarczające względem rosnących potrzeb zdrowotnych i opiekuńczych;

Projekt pn.: „Społeczna równowaga”

Realizowany w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus Działanie 04.13 Wysokiej jakości system włączenia społecznego

- Rodziny oraz opiekunowie osób wymagających stałego wsparcia funkcjonują pod znacznym obciążeniem wynikającym z braku dostępu do profesjonalnych usług uzupełniających opiekę domową;
- Osłabienie więzi sąsiedzkich i migracje młodszych pokoleń prowadzą do zmniejszenia naturalnego potencjału środowiskowego, co pogłębia ryzyko izolacji społecznej osób starszych i zależnych;
- Ograniczona dostępność transportu, miejsc spotkań oraz usług środowiskowych utrudnia aktywizację społeczną i obniża możliwości wzajemnego wspierania się w lokalnej społeczności;
- Rozwijanie usług wytchnieniowych i asystenckich odciążających rodziny oraz opiekunów osób zależnych;
- Wzmacnianie dziennych form opieki i aktywizacji, takich jak dzienne domy pomocy oraz świetlice środowiskowe;
- Inicjowanie i wspieranie lokalnych działań integracyjnych sprzyjających odbudowie więzi sąsiedzkich i zaangażowaniu społeczności w niesienie pomocy;
- Usprawnianie systemu transportu lokalnego i medycznego w celu zwiększenia dostępności usług i wzmocnienia potencjału środowiskowego;
- Poprawianie dostępu do informacji o dostępnych usługach poprzez materiały drukowane i narzędzia cyfrowe ułatwiające rodzinom i sąsiadom udzielanie odpowiedniego wsparcia.

Województwo Podkarpackie - Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Rzeszowie

ul. Hetmańska 9, 35-045 Rzeszów tel. 17 747 06 00 fax. 17 747 06 01 e-mail: sekretariat@rops.rzeszow.pl www.rops.rzeszow.pl

6. Analiza potrzeb

Niniejszy podrozdział przedstawia kluczowe informacje o potrzebach wybranych grup docelowych, czyli odbiorców usług społecznych, w kontekście procesu deinstytucjonalizacji. Co istotne opracowany został w oparciu o liczne źródła i metody badawcze.

Proces deinstytucjonalizacji, polegający na stopniowym przechodzeniu od opieki instytucjonalnej do opieki środowiskowej, wymaga szczegółowego zrozumienia potrzeb poszczególnych grup społecznych oraz ich najbliższego otoczenia. W niniejszym rozdziale dokonano diagnozy sytuacji wybranych grup docelowych – osób starszych, osób z niepełnosprawnościami, osób w kryzysie bezdomności, osób w kryzysie zdrowia psychicznego oraz rodzin z dziećmi.

6.1. Obecnie realizowane usługi i formy wsparcia

Osoby starsze

Osoby starsze w gminie Dzikowiec mogą liczyć na wsparcie w zakresie podstawowych potrzeb opiekuńczych oraz pomocy w sytuacjach kryzysowych. Kluczowe formy wsparcia to:

1. Opieka rodzinna - nieformalna (świadczona przez członków rodziny)
2. Pomoc sąsiedzka
3. Kluby seniora
4. Praca socjalna

W sytuacjach wymagających opieki całodobowej, Ośrodek Pomocy Społecznej kieruje osoby starsze do Domów Pomocy Społecznej znajdujących się poza gminą oraz opłaca ich pobyt.

Osoby z niepełnosprawnościami i w kryzysie zdrowia psychicznego

Dla osób z niepełnosprawnościami i w kryzysie zdrowia psychicznego dostępne są formy wsparcia podobne do tych oferowanych seniorom, co odzwierciedla ich specyficzne potrzeby:

1. Opieka rodzinna - nieformalna (świadczona przez członków rodziny)
2. Pomoc sąsiedzka
3. Środowiskowy Dom Samopomocy w Spiach
4. Praca socjalna

W razie potrzeb GOPS kieruje osoby i opłaca ich pobyt w Domach Pomocy Społecznej mieszczących się poza gminą.

Osoby w kryzysie bezdomności

W gminie Dzikowiec osoby w kryzysie bezdomności otrzymują pomoc poprzez zapewnienie im opieki w placówkach poza terenem jednostki. Koszty pobytu częściowo pokrywa gmina, częściowo osoba.

1. Praca socjalna

Rodziny z dziećmi

Rodziny z dziećmi w gminie Dzikowiec korzystają z usług wspierających rozwój dzieci oraz integrację społeczną rodzin. Oferowane formy wsparcia to:

1. Oddziały przedszkolne
2. Klub Dziecięcy „Magiczny Zakątek”.
3. Świetlica szkolna
4. Praca socjalna

6.2. Diagnoza usług deficytowych

Diagnoza potrzeb w zakresie nierealizowanych usług lub usług realizowanych w niewystarczającym zakresie na poziomie lokalnym wskazuje, iż brak:

- Placówek zapewniających opiekę nad dziećmi do lat 3
- Dziennych domów pobytu, placówek wsparcia dziennego, typu Dom Seniora czy świetlice środowiskowe
- Wystarczającego dostępu do lekarzy specjalistów
- Usług w obszarze zdrowia psychicznego oraz działań informacyjnych w formie ulotek i kampanii informacyjnych a także działań edukacyjnych
- Wystarczającej liczby Asystentów osób z niepełnosprawnościami

- Wystarczającej liczby Asystentów osób starszych
- Wystarczającej liczby Asystentów rodziny
- Wsparcia psychologicznego dla opiekunów osób wymagających codziennego wsparcia
- Wystarczającej liczby godzin Opieki wytchnieniowej
- Transportu od drzwi do drzwi
- Miejsc do aktywizacji i integracji społeczności lokalnej

6.3. Diagnoza potrzeb kadrowych i profesji społecznych

Pracownicy GOPS wskazują, iż barierami, które w realizacji usług społecznych w gminie są:

1. Niedostateczne środki finansowe
2. Brak wystarczającej liczby pracowników
3. Brak odpowiednich placówek i infrastruktury
4. Brak odpowiedniego transportu

Potrzeby personelu (kadry) świadczącej usługi społeczne:

- Szkolenia specjalistyczne dla pracowników
- Braki kadrowe w zakresie asystentów rodziny i asystentów osób z niepełnosprawnościami
- Brak lekarzy specjalistów, rehabilitantów i psychologów
- Wiedza pracowników GOPS o deinstytucjonalizacji jest obecnie zaawansowana, niemniej podkreślają oni chęć edukacji w tej tematyce
- Jako najefektywniejsze sposoby zdobywania wiedzy w tematyce deinstytucjonalizacji pracownicy GOPS szkolenia i warsztaty zdalne, platformy e-learningowe i dostęp do materiałów edukacyjnych i literatury specjalistycznej.
- Pracownicy GOPS doświadczają opór wobec zmiany wśród beneficjentów oraz brak świadomości społecznej dotyczącej deinstytucjonalizacji

Celem skutecznego wdrożenia LPDI kadra wskazuje, iż zasadnym byłyby:

- Zwiększenie zasobów kadrowych

- Dodatkowe finansowanie
- Wsparcie w zakresie szkoleń dla personelu
- Wsparcie w zakresie planowania strategicznego
- Narzędzia do monitorowania i oceny usług
- Wsparcie w zakresie nawiązywania partnerstw z innymi instytucjami
- Zasoby infrastrukturalne, w tym dodatkowe pomieszczenia

6.4. Przyczyny nierealizowania usług społecznych

Główną przyczyną nierealizowania usług społecznych są ograniczone środki na finansowanie usług społecznych, a także ograniczenia transportowe i kadrowe. Jednym z ograniczeń są ponadto uwarunkowania demograficzne i lokalizacyjne gminy.

7. Część programowa

Lokalny Plan Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych, podobnie jak każdy dokument strategiczny, określa główny cel, który jest realizowany poprzez cele szczegółowe i składające się na nie kierunki działań lub konkretne propozycje działań. Cele szczegółowe wyznaczono wedle obszarów tematycznych dotyczących kolejno: osób starszych, osób z niepełnosprawnościami, osób w kryzysie bezdomności i zagrożonych bezdomnością, osób w kryzysie zdrowia psychicznego i rodzin z dziećmi. Dodatkowo wyznaczono cele horyzontalne, które stanowią ogólne kierunki interwencji dla gminy, wspierające oraz warunkujące skuteczną realizację celów szczegółowych.

Cel ogólny

Zapewnienie mieszkańcom gminy Dzikowiec dostępu do wysokiej jakości usług społecznych świadczonych w sposób zindywidualizowany i zintegrowany w środowisku lokalnym, w celu wspierania ich samodzielności, integracji społecznej i podniesienia jakości życia

Cele przekrojowe (horyzontalne)

Projekt pn.: „Społeczna równowaga”

Realizowany w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus Działanie 04.13 Wysokiej jakości system włączenia społecznego

Cele przekrojowe, zwane również horyzontalnymi, to kluczowe obszary, które mają na celu wsparcie realizacji działań i celów szczegółowych w różnych aspektach polityki społecznej, zdrowotnej i edukacyjnej. W przypadku gminy Dzikowiec, cele horyzontalne stanowią fundament dla zapewnienia spójności i synergii pomiędzy poszczególnymi inicjatywami, które są realizowane na poziomie lokalnym. Skierowane są na wzmacnianie współpracy między instytucjami, integrację działań w zakresie dostępności usług oraz poprawę efektywności administracji publicznej i jakości życia mieszkańców.

Cele przekrojowe stanowią podstawę dla skutecznego wprowadzania zmian w zakresie wsparcia społecznego, zdrowotnego, edukacyjnego oraz infrastrukturalnego, obejmując wszystkie grupy społeczne, w tym osoby starsze, dzieci, osoby z niepełnosprawnościami, rodziny oraz inne osoby w trudnej sytuacji życiowej. Ich realizacja sprzyja budowaniu zrównoważonego i inkluzywnego rozwoju, odpowiadającego na potrzeby lokalnej społeczności, w tym poprawie jakości usług publicznych oraz dostępności do niezbędnego wsparcia.

Cel przekrojowy 1	Prowadzenie działań promocyjnych i informacyjnych w celu zwiększenia świadomości o dostępnych usługach społecznych, np. poprzez organizowanie kampanii informacyjnych i upowszechnianie wiedzy o oferowanym wsparciu
Cel przekrojowy 2	Rozwój grup wsparcia/kręgów wsparcia, wolontariatu poprzez inspirowanie do tworzenia oddolnych inicjatyw integrujących osoby z podobnymi doświadczeniami i problemami, rozwój infrastruktury społecznej i mieszkaniowej
Cel przekrojowy 3	Zwiększenie współpracy międzysektorowej – tworzenie i rozwijanie partnerstw pomiędzy organizacjami pozarządowymi, instytucjami publicznymi i sektorem prywatnym dla zapewnienia skoordynowanej pomocy i wsparcia, które odpowiadają na zróżnicowane potrzeby

Województwo Podkarpackie - Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Rzeszowie

ul. Hetmańska 9, 35-045 Rzeszów tel. 17 747 06 00 fax. 17 747 06 01 e-mail: sekretariat@rops.rzeszow.pl www.rops.rzeszow.pl

Projekt pn.: „Społeczna równowaga”

Realizowany w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus
Działanie 04.13 Wysokiej jakości system włączenia społecznego

	mieszkańców gminy, w tym pozyskiwanie i szkolenie kadry
Cel przekrojowy 4	Stałe i aktywne pozyskiwanie środków zewnętrznych, a także wzmocnienie więzi międzypokoleniowych poprzez tworzenie przestrzeni i inicjatyw integracyjnych sprzyjających współpracy oraz budowaniu relacji między mieszkańcami w różnym wieku

Województwo Podkarpackie - Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Rzeszowie

ul. Hetmańska 9, 35-045 Rzeszów tel. 17 747 06 00 fax. 17 747 06 01 e-mail: sekretariat@rops.rzeszow.pl www.rops.rzeszow.pl

Obszar 1	Osoby starsze					
Cel szczegółowy 1	Zbudowanie skutecznego, efektywnego i trwałego systemu świadczącego usługi społeczne dla osób starszych, zapewniającego zwiększenie jakości życia oraz umożliwiającego im godne i aktywne życie w lokalnej społeczności					
	Nr działania	Działanie	Okres realizacji	Podmiot/podmioty odpowiedzialne	Koszt	Źródło/-a finansowania
	1.	Rozwój usług społecznych w trybie dziennym skierowanych do seniorów np. rozwój oferty, stworzenie Dziennego Domu Seniora	Do 2030 roku	Gmina Dzikowiec, GOPS w Gminie Dzikowiec i inni realizatorzy	W zależności od ilości chętnych osób i pozyskanych środków	Środki własne gminy fundusze europejskie, krajowe i inne
	2.	Dążenie do wdrożenia usług transportowych dla seniorów np. typu door to door	Do 2030 roku	Gmina Dzikowiec, GOPS w Gminie Dzikowiec i inni realizatorzy	W zależności od ilości chętnych osób i pozyskanych środków	Środki własne gminy fundusze europejskie, krajowe i inne
	3.	Rozwój usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych świadczonych w miejscu zamieszkania	Do 2030 roku	Gmina Dzikowiec, GOPS w Gminie Dzikowiec i inni realizatorzy	Przewidywany koszt 450.000 zł i w zależności od ilości osób i pozyskanych środków	Środki własne gminy fundusze europejskie, krajowe i inne
	4.	Rozwój usług z zakresu wsparcia psychologicznego dla osób starszych	Do 2030 roku	Gmina Dzikowiec, GOPS w Gminie Dzikowiec i inni	W zależności od ilości chętnych osób i	Środki własne gminy fundusze europejskie,

				realizatorzy	pozyskanych środków	krajowe i inne
	5.	Rozwój i realizacja usług asystenckich dla seniorów	Do 2030 roku	Gmina Dzikowiec, GOPS w Gminie Dzikowiec i inni realizatorzy	W zależności od ilości chętnych osób i pozyskanych środków	Środki własne gminy fundusze europejskie, krajowe i inne
	6.	Dążenie do rozwoju rozwiązań z zakresu mobilnych, internetowych czy telefonicznych usług medycznych np. mobilne wsparcie asystentów	Do 2030 roku	Gmina Dzikowiec, GOPS w Gminie Dzikowiec, NGO, ośrodki zdrowia i inni realizatorzy	W zależności od ilości chętnych osób i pozyskanych środków	Środki własne gminy fundusze europejskie, krajowe i inne
	7.	Wsparcie rodziny i osób pełniących opiekę nad osobą starszą poprzez rozwój opieki wytchnieniowej	Do 2030 roku	Gmina Dzikowiec, GOPS w Gminie Dzikowiec i inni realizatorzy	Przewidywany koszt 350 000 zł i od ilości osób uprawnionych oraz pozyskanych środków	Środki własne gminy fundusze europejskie, krajowe i inne
	8.	Dążenie do zapewniania wsparcia psychologicznego, prawnego i informacyjnego dla opiekunów osób starszych	Do 2030 roku	Gmina Dzikowiec, GOPS w Gminie Dzikowiec i inni realizatorzy	W zależności od ilości chętnych osób i pozyskanych	Środki własne gminy fundusze europejskie, krajowe i inne

					środków	
	9.	Aktywizacja i włączanie seniorów w życie kulturalne i społeczne gminy	Do 2030 roku	Gmina Dzikowiec, GOPS w Gminie Dzikowiec, SCK Dzikowiec, NGO, ośrodki zdrowia i inni realizatorzy	W zależności od ilości chętnych osób i pozyskanych środków	Środki własne gminy fundusze europejskie, krajowe i inne
	10.	Dążenie do utworzenia Centrum Opiekuńczo-Mieszkalnego wraz ze świadczeniem usług rehabilitacyjnych	Do 2030 roku	Gmina Dzikowiec, GOPS w Gminie Dzikowiec, NGO, ośrodki zdrowia i inni realizatorzy	W zależności od ilości chętnych osób i pozyskanych środków	Środki własne gminy fundusze europejskie, krajowe i inne
	11.	Dążenie do utworzenia rady senioralnej oraz klubu seniora	Do 2030 roku	Gmina Dzikowiec, GOPS w Gminie Dzikowiec, SCK Dzikowiec, NGO, ośrodki zdrowia i inni realizatorzy	W zależności od ilości chętnych osób i pozyskanych środków	Środki własne gminy fundusze europejskie, krajowe i inne

Obszar 2	Osoby z niepełnosprawnościami					
Cel szczegółowy 2	Stworzenie warunków do korzystania przez osoby z niepełnosprawnościami z wysokiej jakości usług w środowisku lokalnym, umożliwiających rozwój ich potencjału oraz pełne uczestnictwo w życiu społecznym					
	Nr działania	Działanie	Okres realizacji	Podmiot/podmioty odpowiedzialne	Koszt	Źródło/-a finansowania
	12.	Rozwój usług opiekuńczych i	Do 2030	Gmina Dzikowiec,	W zależności od	Środki własne

		specjalistycznych usług opiekuńczych świadczonych w miejscu zamieszkania	roku	GOPS w Gminie Dzikowiec i inni realizatorzy	ilości chętnych osób i pozyskanych środków	gminy fundusze europejskie, krajowe i inne
	13.	Rozwój usług asystenckich	Do 2030 roku	Gmina Dzikowiec, GOPS w Gminie Dzikowiec i inni realizatorzy	Przewidywany koszt 500 000 zł oraz od ilości osób uprawnionych	Środki własne gminy fundusze europejskie, krajowe i inne
	14.	Dążenie do zapewnienia dostępu usług z zakresu wsparcia psychologicznego dla osób z niepełnosprawnościami i ich opiekunów	Do 2030 roku	Gmina Dzikowiec, GOPS w Gminie Dzikowiec i inni realizatorzy	W zależności od ilości chętnych osób i pozyskanych środków	Środki własne gminy fundusze europejskie, krajowe i inne
	15.	Dążenie do zapewnienia usług transportowych dla osób z niepełnosprawnościami typu door to door	Do 2030 roku	Gmina Dzikowiec, GOPS w Gminie Dzikowiec i inni realizatorzy	W zależności od ilości chętnych osób i pozyskanych środków	Środki własne gminy fundusze europejskie, krajowe i inne
	16.	Wsparcie rodziny i osób pełniących opiekę poprzez rozwój opieki wytchnieniowej	Do 2030 roku	Gmina Dzikowiec, GOPS w Gminie Dzikowiec i inni realizatorzy	W zależności od ilości chętnych osób i pozyskanych środków	Środki własne gminy fundusze europejskie, krajowe i inne
	17.					

		Dążenie do wprowadzenia mobilnych usług opiekuńczych i rehabilitacyjnych	Do 2030 roku	Gmina Dzikowiec, GOPS w Gminie Dzikowiec i inni realizatorzy	W zależności od ilości chętnych osób i pozyskanych środków	Środki własne gminy fundusze europejskie, krajowe i inne
	18.	Aktywizacja zawodowa i reintegracja społeczna osób z niepełnosprawnościami	Do 2030 roku	Gmina Dzikowiec, GOPS w Gminie Dzikowiec i inni realizatorzy	W zależności od ilości chętnych osób i pozyskanych środków	Środki własne gminy fundusze europejskie, krajowe i inne
	19.	Likwidacja barier architektonicznych i komunikacyjnych na obszarze gminy	Do 2030 roku	Gmina Dzikowiec, GOPS w Gminie Dzikowiec i inni realizatorzy	W zależności od ilości chętnych osób i pozyskanych środków	Środki własne gminy fundusze europejskie, krajowe i inne
	20.	Dążenie do utworzenia Centrum Opiekuńczo-Mieszkalnego wraz ze świadczeniem usług rehabilitacyjnych	Do 2030 roku	Gmina Dzikowiec, GOPS w Gminie Dzikowiec, NGO, ośrodki zdrowia i inni realizatorzy	W zależności od ilości chętnych osób i pozyskanych środków	Środki własne gminy fundusze europejskie, krajowe i inne
	21.	Rozwój poprzez rozbudowę, zwiększenie bazy lokalowej i zwiększenie liczby miejsc w Środowiskowym Domu Samopomocy	Do 2030 roku	Gmina Dzikowiec, GOPS w Gminie Dzikowiec, NGO, ośrodki zdrowia i inni realizatorzy	W zależności od ilości chętnych osób i pozyskanych środków	Środki własne gminy fundusze europejskie, krajowe i inne
	22.					

		Rozwój i doposażanie wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego	Do 2030 roku	Gmina Dzikowiec, GOPS w Gminie Dzikowiec, NGO, ośrodki zdrowia i inni realizatorzy	W zależności od ilości chętnych osób i pozyskanych środków	Środki własne gminy fundusze europejskie, krajowe i inne
Obszar 3	Osoby w kryzysie bezdomności i zagrożone bezdomnością					
Cel szczegółowy 3	Stworzenie skutecznego systemu wsparcia dla osób w kryzysie bezdomności oraz osób zagrożonych bezdomnością, zapewniającego im godne życie					
	Nr działania	Działanie	Okres realizacji	Podmiot/podmioty odpowiedzialne	Koszt	Źródło/-a finansowania
	23.	Świadczenie pracy socjalnej dla osób w kryzysie bezdomności oraz osób zagrożonych bezdomnością	Do 2030 roku	Gmina Dzikowiec, GOPS w Gminie Dzikowiec i inni realizatorzy	W zależności od ilości osób bezdomnych na terenie gminy	Środki własne gminy fundusze europejskie, krajowe i inne
	24.	Dążenie do zwiększanie dostępności mieszkań o różnym poziomie wsparcia	Do 2030 roku	Gmina Dzikowiec, GOPS w Gminie Dzikowiec i inni realizatorzy	W zależności od ilości chętnych osób i pozyskanych środków	Środki własne gminy fundusze europejskie, krajowe i inne
	25.	Aktywizacja osób bezrobotnych we współpracy np. z Powiatowym Urzędem Pracy	Do 2030 roku	Gmina Dzikowiec, GOPS w Gminie Dzikowiec i inni realizatorzy	W zależności od ilości chętnych osób i pozyskanych środków	Środki własne gminy fundusze europejskie, krajowe i inne

	26.	Dążenie do wsparcia procesów reintegracji społecznej i zawodowej osób w kryzysie bezdomności poprzez działania oparte na lokalnych zasobach i wspólnocie	Do 2030 roku	Gmina Dzikowiec, GOPS w Gminie Dzikowiec i inni realizatorzy	W zależności od ilości osób i pozyskanych środków	Środki własne gminy fundusze europejskie, krajowe i inne
	27.	Zapewnienie schronienia osobom tego wymagającym, np. lokali tymczasowych dla osób znajdujących się w tymczasowym kryzysie (również poprzez umowy z instytucjami spoza gminy)	Do 2030 roku	Gmina Dzikowiec, GOPS w Gminie Dzikowiec i inni realizatorzy	Przewidywany koszt 120 000 zł i w zależności od ilości osób wymagających umieszczenia w schronisku	Środki własne gminy fundusze europejskie, krajowe i inne
Obszar 4	Osoby w kryzysie zdrowia psychicznego					
Cel szczegółowy 4	Rozwój środowiskowych form wsparcia, które umożliwią osobom w kryzysie zdrowia psychicznego korzystanie z usług dostosowanych do ich potrzeb, a także rozwój umiejętności życiowych					
	Nr działania	Działanie	Okres realizacji	Podmiot/podmioty odpowiedzialne	Koszt	Źródło/-a finansowania
	28.	Rozwój usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi świadczonych w miejscu zamieszkania	Do 2030 roku	Gmina Dzikowiec, GOPS w Gminie Dzikowiec i inni realizatorzy	Przewidywany koszt 250 000 zł oraz w zależności od osób uprawnionych	Środki własne gminy fundusze europejskie, krajowe i inne

	29.	Wsparcie rodziny i osób pełniących opiekę poprzez rozwój opieki wytchnieniowej	Do 2030 roku	Gmina Dzikowiec, GOPS w Gminie Dzikowiec i inni realizatorzy	W zależności od ilości osób i pozyskanych środków	Środki własne gminy fundusze europejskie, krajowe i inne
	30.	Dążenie do wdrożenia wsparcia psychologicznego i informacyjnego dla osób wymagających wsparcia i ich opiekunów stacjonarnie lub online	Do 2030 roku	Gmina Dzikowiec, GOPS w Gminie Dzikowiec i inni realizatorzy	W zależności od ilości osób i pozyskanych środków	Środki własne gminy fundusze europejskie, krajowe i inne
	31.	Rozwój środowiskowych form wsparcia zdrowia psychicznego, umożliwiających osobom w kryzysie zdrowotnym utrzymanie stabilności w codziennym życiu	Do 2030 roku	Gmina Dzikowiec, GOPS w Gminie Dzikowiec i inni realizatorzy	W zależności od ilości osób i pozyskanych środków	Środki własne gminy fundusze europejskie, krajowe i inne
	32.	Zwiększanie świadomości społecznej na temat istotności zdrowia psychicznego oraz promowanie działań profilaktycznych w tym obszarze	Do 2030 roku	Gmina Dzikowiec, GOPS w Gminie Dzikowiec i inni realizatorzy	Przewidywany koszt 15 000 zł	Środki własne gminy fundusze europejskie, krajowe i inne
Obszar 5	Rodziny z dziećmi					
Cel	Wsparcie jakości życia rodzin poprzez dostęp do lokalnych, elastycznych usług społecznych					

szczegółowy 5						
	Nr działania	Działanie	Okres realizacji	Podmiot/podmioty odpowiedzialne	Koszt	Źródło/-a finansowania
	33.	Dążenie do rozwoju wsparcia rodziny poprzez działania asystenta rodziny	Do 2030 roku	Gmina Dzikowiec, GOPS w Gminie Dzikowiec i inni realizatorzy	Przewidywany koszt 250 000 zł i zależności o potrzeb rodzin	Środki własne gminy fundusze europejskie, krajowe i inne
	34.	Rozwój oferty i tworzenie warunków do aktywnego spędzania wolnego czasu dla rodzin z dziećmi i młodzieży	Do 2030 roku	Gmina Dzikowiec, GOPS w Gminie Dzikowiec i inni realizatorzy	W zależności od ilości osób i pozyskanych środków	Środki własne gminy fundusze europejskie, krajowe i inne
	35.	Organizacja zajęć terapeutycznych, edukacyjnych i rozwojowych w szkołach i gminnych instytucjach kultury	Do 2030 roku	Gmina Dzikowiec, GOPS w Gminie Dzikowiec i inni realizatorzy	W zależności od ilości osób i pozyskanych środków	Środki własne gminy fundusze europejskie, krajowe i inne
	36.	Wsparcie psychologiczne dla dzieci i rodzin poprzez zapewnienie dostępności psychologów	Do 2030 roku	Gmina Dzikowiec, GOPS w Gminie Dzikowiec i inni realizatorzy	Przewidywany koszt 100 000 zł i w zależności od ilości osób chętnych	Środki własne gminy fundusze europejskie, krajowe i inne
	37.	Wspieranie rodzin z dziećmi w tworzeniu warunków do stabilnego życia rodzinnego i społecznego, z naciskiem na wczesne rozpoznawanie i	Do 2030 roku	Gmina Dzikowiec, GOPS w Gminie Dzikowiec i inni realizatorzy	W zależności od ilości osób i pozyskanych środków	Środki własne gminy fundusze europejskie, krajowe i inne

		przeciwdziałanie problemom				
	38.	Dążenie do poszerzania oferty i wyposażenia klubu dziecięcego	Do 2030 roku	Gmina Dzikowiec, GOPS w Gminie Dzikowiec i inni realizatorzy	W zależności od ilości osób i pozyskanych środków	Środki własne gminy fundusze europejskie, krajowe i inne
	39.	Dążenie do tworzenia placówek wsparcia dziennego dla dzieci np. świetlic środowiskowych dla dzieci	Do 2030 roku	Gmina Dzikowiec, GOPS w Gminie Dzikowiec i inni realizatorzy	W zależności od ilości osób i pozyskanych środków	Środki własne gminy fundusze europejskie, krajowe i inne

8. Źródła finansowania wdrożenia i realizacji planu

Realizacja lokalnego planu deinstytucjonalizacji usług społecznych (LPDI) wymaga stabilnych i zróżnicowanych źródeł finansowania, które umożliwią wdrożenie nowych form wsparcia oraz przekształcenie istniejących instytucji w kierunku bardziej zindywidualizowanych, środowiskowych usług. Niniejszy rozdział nie dotyka w sposób szczegółowy analizy kosztów realizacji planu, natomiast wskazuje przede wszystkim możliwe źródła finansowania, o które ubiegać się może gmina, aby realizować wytyczone w niniejszym Planie kierunki działań.

Poniżej przedstawiono kluczowe źródła finansowania, które mogą zostać wykorzystane na poziomie lokalnym:

1. Środki własne jednostek samorządu terytorialnego (JST)

Jednostki samorządu terytorialnego jako kluczowi realizatorzy polityki społecznej na poziomie lokalnym, powinny zapewnić finansowanie z budżetów własnych.

- Finansowanie bieżące: np. utrzymanie funkcjonowania mieszkań wspomaganych, organizacja usług opiekuńczych czy dziennych form wsparcia, rozwój nowych usług środowiskowych (np. usługi sąsiedzkie, teleopieka).
- Wkład własny do projektów unijnych: JST mogą wykorzystać środki własne jako wkład wymagany do projektów konieczny przy projektach finansowanych m.in. z EFS+, EFRR, Funduszu Solidarnościowego, PFRON i Interreg.
- Tworzenie rezerw celowych: w budżetach lokalnych mogą być tworzone rezerwy na realizację działań wynikających z LPDI, co umożliwi lepsze planowanie wydatków.

2. Fundusze europejskie i krajowe

Deinstytucjonalizacja usług społecznych jest jednym z priorytetów Unii Europejskiej i polityki społecznej w Polsce, co zapewnia szeroki dostęp do funduszy wspierających tego typu działania.

a) Fundusze europejskie 2021–2027

- Europejski Fundusz Społeczny Plus (EFS+): finansowanie działań wspierających aktywizację społeczną, integrację zawodową, rozwój usług opiekuńczych oraz wsparcie dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.
- Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR): wspieranie inwestycji infrastrukturalnych, takich jak tworzenie mieszkań wspomaganych, dziennych domów wsparcia, placówek integracyjnych czy modernizacja i adaptacja istniejących budynków.
- Programy krajowe współfinansowane przez UE, np. Program Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego (FERS), Fundusze Europejskie dla Regionów czy Fundusze Norweskie.

b) Programy krajowe i dotacje ministerialne

- Programy Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej: wsparcie w ramach programów: „Opieka 75+”, „Senior+”, „Aktywni+” „Asystent Osoby Niepełnosprawnej” czy „Czas na Mieszkanie”, Program „Opieka wytchnieniowa” lub programy wspierające rodziny i pieczę zastępczą.

3. Partnerstwa publiczno-prywatne (PPP)

Partnerstwo publiczno-prywatne to model, który może skutecznie wesprzeć rozwój usług społecznych, szczególnie w zakresie inwestycji infrastrukturalnych.

W ramach partnerstwa publiczno-prywatnego można realizować działania takie jak np.:

- budowa mieszkań wspomaganych i treningowych, gdzie partner prywatny finansuje inwestycję np. w zamian za długoterminowe użytkowanie lub zarządzanie;
- zlecenie usług społecznych organizacjom pozarządowym lub przedsiębiorstwom społecznym – w ramach tego działania można wykorzystać wiedzę i doświadczenia sektora pozarządowego w realizacji usług środowiskowych.

4. Organizacje pozarządowe i fundacje

Współpraca z organizacjami pozarządowymi może być kluczowa w realizacji działań wynikających z LPDI. NGO-sy często posiadają doświadczenie, które pozwala na skuteczną realizację innowacyjnych form wsparcia. W ramach tej współpracy można np.:

- uzyskać granty i dotacje krajowe i międzynarodowe: fundacje oraz stowarzyszenia mogą ubiegać się o środki na realizację lokalnych projektów deinstytucjonalizacyjnych, np.:
 - Fundacja Batorego (granty lokalne, partycypacja);
 - Fundacja Fundusz Współpracy (Premia Społeczna – współpraca z PES);
 - Fundacja im. Stefana Kuryłowicza (projekty architektoniczne dot. przestrzeni społecznych);
 - IKEA Foundation (projekty mieszkaniowe i społeczne);
 - Open Society Foundations;
 - granty korporacyjne: Orange, Santander, PZU, BGK.

5. Środki z funduszy celowych i lokalnych inicjatyw

a) Fundusze celowe

- Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON): finansowanie działań skierowanych do osób z niepełnosprawnościami, takich jak usługi asystenckie, dostępność przestrzeni publicznej czy szkolenia zawodowe.
- Fundusz Pracy: wsparcie aktywizacji zawodowej i społecznej osób korzystających z pomocy społecznej, w tym osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

b) Lokalna inicjatywa społeczna

Projekt pn.: „Społeczna równowaga”

Realizowany w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus Działanie 04.13 Wysokiej jakości system włączenia społecznego

- Budżety obywatelskie: przeznaczenie części środków z budżetu obywatelskiego na projekty wspierające deinstytucjonalizację usług, np. tworzenie centrów wsparcia czy mieszkań treningowych.
- Inicjatywa lokalna: współpraca mieszkańców z gminą w realizacji usług społecznych.

6. Środki prywatne i darowizny

Darowizny od lokalnych firm, osób prywatnych czy społeczności mogą wspierać działania na rzecz deinstytucjonalizacji.

- Sponsorzy lokalni: przedsiębiorcy wspierający działalność społeczną w zamian za promocję lub korzyści wizerunkowe.
- Fundraising i kampanie społeczne: zbiórki na rzecz modernizacji placówek, zakup sprzętu czy organizację wydarzeń integracyjnych.
- Opłaty wnoszone przez korzystających

7. Środki z projektów międzynarodowych i fundacji zagranicznych

Warto poszukiwać wsparcia w organizacjach międzynarodowych, które finansują projekty społeczne.

- Fundusze ONZ i WHO: projekty wspierające poprawę zdrowia i jakości życia osób zagrożonych wykluczeniem.
- Fundacje międzynarodowe: np. Open Society Foundations, Fundacja IKEA czy Fundacja Forda, które wspierają rozwój usług społecznych na całym świecie.

8. Połączenie różnych źródeł finansowania

Skuteczne wdrożenie LPDI wymaga synergii różnych źródeł finansowania, zarówno publicznych, jak i prywatnych. Warto łączyć, w miarę możliwości, środki unijne z krajowymi i lokalnymi, wykorzystując doświadczenie organizacji pozarządowych oraz potencjał sektora prywatnego.

Podsumowanie

Województwo Podkarpackie - Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Rzeszowie

ul. Hetmańska 9, 35-045 Rzeszów tel. 17 747 06 00 fax. 17 747 06 01 e-mail: sekretariat@rops.rzeszow.pl www.rops.rzeszow.pl

Dla powodzenia procesu deinstytucjonalizacji usług społecznych kluczowe jest odpowiednie planowanie finansowe, obejmujące różne źródła i sposoby pozyskiwania środków. Samorządy powinny przyjąć zróżnicowane podejście, korzystając z dostępnych funduszy, współpracując z partnerami z sektora prywatnego i społecznego, a także aktywnie poszukując innowacyjnych form wsparcia finansowego. Długoterminowe zaangażowanie w zapewnienie środków na deinstytucjonalizację pozwoli na budowę bardziej skutecznego i dostępnego systemu usług społecznych.

Niezwykle istotne jest również dostrzeżenie korzyści finansowych, jakie nieść może za sobą proces deinstytucjonalizacji w gminie. Może on przynieść jednostce oszczędności dzięki ograniczeniu konieczności ponoszenia kosztów pobytu mieszkańców w placówkach całodobowych, na rzecz bardziej efektywnych i elastycznych form wsparcia, takich jak usługi środowiskowe czy usługi sąsiedzkie. Dodatkowo, inwestowanie w lokalne formy wsparcia może stymulować rozwój rynku pracy w regionie, tworząc miejsca pracy dla opiekunów, terapeutów i innych specjalistów.

9. System monitorowania i oceny (ewaluacji)

Kluczowe założenia systemu monitorowania i oceny

Skuteczna realizacja Lokalnego Planu Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych (LPDI) wymaga opracowania systemu monitorowania i oceny, który pozwoli na bieżące śledzenie postępów, identyfikowanie ewentualnych problemów oraz wprowadzanie niezbędnych korekt w planie. Monitoring i ocena są kluczowymi elementami zarządzania planem, ponieważ zapewniają transparentność działań oraz umożliwiają skuteczną adaptację do zmieniających się potrzeb społeczności lokalnej.

1. Monitoring – bieżąca analiza realizacji planu

Monitoring Planu opiera się na corocznych przeglądach dokumentu i wdrażanych działań. Jego funkcją jest regularna weryfikacja stopnia realizacji założonych celów oraz zapewnienie zgodności działań z aktualnymi potrzebami społeczności lokalnej i wytycznymi krajowymi oraz europejskimi poprzez monitorowanie przyjętych wskaźników.

Zakres działań:

Rekomendowane jest dokonywanie corocznych przeglądów roboczych, w ramach, których dokonywana będzie:

- analiza postępów w realizacji poszczególnych działań w ramach LPDI;
- aktualizacja wskaźników i ocena, w jakim stopniu realizowane działania wspierają założone cele strategiczne;
- identyfikacja ewentualnych barier i propozycja korekt w realizowanych działaniach.

Odpowiedzialność

Realizacją monitoringu zajmuje się Ośrodek Pomocy Społecznej (OPS) jako jednostka koordynująca wdrażanie LPDI, we współpracy z innymi podmiotami odpowiedzialnymi za realizację działań na terenie gminy.

Harmonogram

Monitoring odbywa się corocznie, z raportem opracowywanym do końca I kwartału następnego roku kalendarzowego przedstawiających realizację określonych wskaźników z przedniego roku (w postaci wskazania stopnia realizacji danego wskaźnika i zaraportowania zaobserwowanej tendencji).

Narzędzia

Narzędziami niezbędnymi do przeprowadzenia monitoringu będzie przede wszystkim analiza danych zgromadzonych w bazach GOPS oraz informacji dostarczanych przez partnerów realizujących poszczególne zadania i interesariuszy. Rekomendowana jest także organizacja przez GOPS regularnych spotkań roboczych pozwalających na wymianę informacji i identyfikację potencjalnych obszarów wymagających uwagi.

2. Ewaluacja – strategiczna ocena długoterminowa

Ewaluacja LPDI została zaplanowana jako kluczowe narzędzie strategiczne, mające na celu ocenę skuteczności podejmowanych działań w perspektywie 5-letniej. Jest

to element zapewniający systematyczne doskonalenie usług oraz dostosowanie planu do zmieniających się warunków społeczno-gospodarczych.

Cel oceny

Celem prowadzonych działań jest ocena długoterminowych efektów wdrażania LPDI, w tym: skuteczności działań (czy cele zostały osiągnięte?) i efektywności (czy zasoby zostały właściwie wykorzystane?).

Zakres ewaluacji

Ewaluacja obejmuje szeroką analizę wskaźników osiągnięcia celów, konsultacje z interesariuszami oraz przegląd doświadczeń z realizacji działań. Wynikiem powinien być raport z rekomendacjami dla przyszłych aktualizacji LPDI.

Harmonogram

Ewaluacja przeprowadzana jest co pięć lat – dzięki temu możliwa jest ocena zarówno bieżących działań, jak i ich wpływu w dłuższej perspektywie.

Narzędzia ewaluacji

Ewaluacja LPDI jest kluczowym procesem, który pozwala na ocenę skuteczności działań podejmowanych w ramach lokalnej polityki społecznej. Wśród podstawowych narzędzi wykorzystywanych w ewaluacji LPDI znajdują się:

- 1) analiza wskaźników, która pozwoli ocenić stopień realizacji założonych celów LPDI oraz efektywność działań;
- 2) badania z interesariuszami - ankiety i wywiady z beneficjentami oraz pracownikami umożliwią zebranie opinii na temat jakości usług oraz ich wpływu na życie mieszkańców, co pozwoli na dostosowanie działań do ich rzeczywistych potrzeb;
- 3) przegląd dokumentacji, raportów i sprawozdań związanych z realizacją LPDI, co dostarczy danych o wykorzystaniu zasobów oraz pomoże ocenić efektywność finansową i organizacyjną działań.

Harmonogram i częstotliwość działań w ramach systemu monitoringu i oceny

1. Roczne przeglądy robocze:

- analiza wskaźników, bieżące dostosowywanie działań do zmieniających się potrzeb i warunków
- publikacja krótkich raportów z rekomendacjami i podsumowaniem postępów

2. Pięcioletnia ewaluacja, czyli:

- kompleksowa analiza skuteczności i efektywności realizacji LPDI
- konsultacje społeczne oraz analiza zgodności z wytycznymi strategicznymi

Zaangażowanie interesariuszy w proces monitorowania

Efektywny system monitorowania i oceny wymaga współpracy i partnerstwa różnych interesariuszy działających na obszarze gminy, zatem w ramach systemu monitorowania realizacji planu włączeni będą następujące grupy interesariuszy:

- władze gminy – odpowiedzialne za nadzorowanie realizacji planu oraz zapewnienie środków na monitoring;
- przedstawiciele jednostek organizacyjnych gminy odpowiedzialnych za świadczenie usług społecznych;
- zespół roboczy ds. opracowania, wdrażania i monitorowania LPDI;
- inne podmioty realizujące usługi społeczne na terenie gminy – organizacje pozarządowe, przedsiębiorstwa społeczne oraz inne instytucje odpowiedzialne za wdrażanie konkretnych działań;
- beneficjenci usług – opinie i doświadczenia użytkowników usług społecznych są kluczowe dla oceny ich jakości i skuteczności;
- społeczność lokalna – mieszkańcy gminy powinni być informowani o realizacji LPDI, co pozwala na zwiększenie ich zaangażowania i akceptacji dla podejmowanych działań.

Projekt pn.: „Społeczna równowaga”

Realizowany w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus Działanie 04.13 Wysokiej jakości system włączenia społecznego

Kluczową grupą w tym zestawieniu jest Zespół Roboczy ds. opracowania, wdrażania i monitorowania LPDI, który aktywnie uczestniczył w projektowaniu niniejszego dokumentu oraz go opiniował.

Wskaźniki monitoringu

Wskaźniki te są mierzalne, konkretne i pozwalają na ocenę postępów w realizacji LPDI, zostały opracowane wspólnie z Gminnym Zespołem ds. Opracowania Lokalnego Planu Deinstytucjonalizacji Usług Społecznych.

Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Wartość bazowa (11.2025)	Wartość docelowa do 2030 (minimalna)	Oczekiwania tendencja do 2030 roku (malejąca/stabilna/wzrostowa)	Źródło danych
Liczba osób, które poprzez wdrożenie usług zostały utrzymane w środowisku zamieszkania	Liczba osób	7	10	wzrostowa	Dane własne GOPS
Liczba osób korzystających z indywidualnego wsparcia psychologicznego	Liczba osób	0	20	wzrostowa	Dane własne GOPS
Liczba osób objętych usługami asystenta osób niepełnosprawnych	Liczba osób	7	10	wzrostowa	Dane własne GOPS
Liczba osób korzystających z opieki wytchnieniowej	Liczba osób	6	10	wzrostowa	Dane własne GOPS

Województwo Podkarpackie - Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Rzeszowie

ul. Hetmańska 9, 35-045 Rzeszów tel. 17 747 06 00 fax. 17 747 06 01 e-mail: sekretariat@rops.rzeszow.pl www.rops.rzeszow.pl

Projekt pn.: „Społeczna równowaga”

Realizowany w ramach programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego Plus
Działanie 04.13 Wysokiej jakości system włączenia społecznego

Liczba osób objętych usługami asystenta rodziny	Liczba osób	3	6	wzrostowa	Dane własne GOPS
Liczba osób korzystających z usług transportowych typu door to door miesięcznie	Liczba osób	0	12	wzrostowa	Dane własne GOPS

Województwo Podkarpackie - Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Rzeszowie

ul. Hetmańska 9, 35-045 Rzeszów tel. 17 747 06 00 fax. 17 747 06 01 e-mail: sekretariat@rops.rzeszow.pl www.rops.rzeszow.pl

10. Spis rysunków i tabel

Spis rysunków

Rysunek nr 1. Lokalizacja gminy Dzikowiec na tle województwa podkarpackiego	12
Rysunek nr 2. Liczba ludności gminy Dzikowiec w latach 2004 - 2024 (stan na 31 grudnia).....	13
Rysunek nr 3. Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności w gminie Dzikowiec.....	19
Rysunek nr 4. Gospodarstwa domowe i osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej w gminie Dzikowiec w latach 2013-2023.....	19
Rysunek nr 5. Korzystający z pomocy społecznej w gminie.....	20
Rysunek nr 6. Liczba osób korzystających ze świadczeń pieniężnych i niepieniężnych.....	21
Rysunek nr 7. Dane metryczkowe ankietowanych mieszkańców gminy Dzikowiec	30
Rysunek nr 8. Stan gospodarstw domowych ankietowanych mieszkańców gminy Dzikowiec.....	31
Rysunek nr 9. Grupy społeczne, które mają największe trudności w życiu codziennym w gminie Dzikowiec według ankietowanych.....	32
Rysunek nr 10. Ocena dostępności usług społecznych w gminie Dzikowiec według ankietowanych.....	33
Rysunek nr 11. Czynniki, które najczęściej utrudniają mieszkańcom gminy Dzikowiec korzystanie z usług społecznych.....	34
Rysunek nr 12. Najważniejsze usługi społeczne dla mieszkańców gminy Dzikowiec.....	35
Rysunek nr 13. Zmiany w celu ułatwienia korzystania z usług społecznych w gminie Dzikowiec według ankietowanych.....	35
Rysunek nr 14. Ocena korzystności deinstytucjonalizacji dla poszczególnych grup w gminie Dzikowiec przez mieszkańców.....	37
Rysunek nr 15. Najcenniejsze formy wsparcia według ankietowanych w gminie Dzikowiec.....	39

Spis tabel

Tabela 1. Korzystający ze świadczeń rodzinnych w gminie Dzikowiec w latach 2013-2023.....	22
Tabela 2. Wysokość kwoty świadczeń rodzinnych i zasiłków pielęgnacyjnych w gminie Dzikowiec w latach 2013- 2023.....	23
Tabela 3. Wydatki na świadczenia wychowawcze w gminie Dzikowiec w latach 2017 – 2023.....	24

